

(ՏԱՐԻ, 1930)

ԳՐԱԳԻՏԸ (94-104)

Վ. ԿԱՅՈՒՌՈՒՆՆԵՐ (Մայր Սուրբ) (200-204, 258-263)

ԵՐԵՄԻԱ ՁԵՆԵՐ (331-338, 367-369)

(ՏԱՐԻ, 1940)

ԵՐԵՄԻԱ ՁԵՆԵՐ (Շար. նախորդ տարւան 369-էջէն)
(30-35, 71-74, 103-109) և թիվ
(142-145, 194-198) վերջ:

ՄՈՒՅՈՒՄՆԵՐ ԲԱՆԵՐ (361-365)

(ՏԱՐԻ, 1941)

ՍԱՍՈՒՆՅՈՒ ԳՆՈՒԹ (62-64)

ՏԻԳՐԱՆ ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ (65-73)

ԱՂԱՅԵՄ ՁԱՆՓՈՓՈՒՆԵԼԻ (294-298, 300-302)

(ՏԱՐԻ, 1942)

ԱՂԱՅԵՄ ՁԱՆՓՈՓՈՒՆԵԼԻ (Շար. նախորդ տարուան 302 էջէն)
(33-37)

(ՏԱՐԻ, 1943)

ՀԱՄԱՊԱՏԿԵՐ ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ (110-113, 143-149)

(ՏԱՐԻ, 1944)

ՀԱՄԱՊԱՏԿԵՐ ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ (Շար. նախ. տարուան 149
(15-18) վերջ:

ՄԵՍՐՈՊ ՊԱՐԻՐԻԱՐԳ ՆՇԱՆԵԱՆ (119-127)

(ՏԱՐԻ, 1945)

ՆԵՐՍԷՍ ԾՆՈՐՀԱԼԻ (15-20) (51-54, 149-153) ՎԵՐԶ:

ՍԵՐՄՆԱՅԱՆ (92-100)

Վ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ (192-201)

(ՏԱՐԻ, 1946)

ԱՆԿԻ ԼՆԱԳԱՐՃ ՄՐ (89-93)

ՊԱՏԳԱՄԸ (189-192)

(ՏԱՐԻ, 1947)

ՀԱՅ ԲԱՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԷՋՄԻԱՄԻՆ . (119-136)

ՆԵՐՍԷՍ ԼԱՄԲՐՈՆԱՑԻ (244-246, 275-279, 306-308, 383-385) :

ԱՐԵՒԵՂԱՀԱՅ ԲԱՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԷՋՄԻԱՄԻՆ (345-352, 417-419)

(ՏԱՐԻ, 1948)

ԵՐԲԵՄՆ (23-27, 66-68)

(ՏԱՐԻ, 1927)

ԿԱՂԱՆԿԱՅՏՈՒԱՅԻ (278-280)

(ՏԱՐԻ, 1929)

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊԱՅՄԱՐԱՆ (178-181)

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ ՍՐԲ. ՀԱՅՐ (368-369)

“ՆՈՐ ԳՐՐ”

(Գ. ՏԱՐԻ 1941)

ՆԵՐԱՇԽԱՐՀ (242-)

(Զ. ՏԱՐԻ 1944)

ՄՈՌՑՈՒԱՄ ԲԱՆԵՐ (25-30, 209-213, 278-288)

(Ե. ՏԱՐԻ 1945)

..... (106-118)

ԹԻՒ 3-4 (Ե. ՕՇԱԿԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱՄ) (129-254)

(Ը. ՏԱՐԻ 1946)

ԱՍՏՈՒԱՄ ԳՏՆԵԼՈՒ (37-48)

ԻՐԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԵԸ (195-205)

“ ԱԿՕՍ ”

(Թ. ԳՐՐԲ)

X ՄԿՐՏԻԶ ԳԵՇԻԿՔԱՇԼԵԱՆ (40-46)

(ԺԳ. ԳՐՐԲ)

X Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ (47-64)

(ԺԵ. ԳՐՐԲ)

X Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ (54-64)

(ԺԶ. ԳՐՐԲ)

X Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ (57-69)

(ԺԷ. ԳՐՐԲ)

X Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ (57-61)

(ԺԸ. ԳՐՐԲ)

X Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ (57-67) ՎԵՐ Զ

“ ՈՍՏԱՆ ”

(Տարի, 1920)

ԽՈՆԱՐՔՆԵՐԸ

ՄԱՂԱԹԸ	(289-303)
ՎԱԹՄԱՆԸ	(483-496)
ԽԵՎԻ-ՍՈՂՈՄԻՆ	(633-642)

ԶԻՆԷՆ ՈՒ ՆՈՐԷՆ

ՋՈՌԱՆՆԵՐԸ	(223-226)
ՏԵՐԸՆՏԱՄ	(412-416)
ՀՈԳԻՆԵՐՈՒ ԷԷՅԵԱԹԸ	(576-579)

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐՈՒ ՄԵՋԵԱՆ

ԿԱՂԱՄԻ ԳԻՇԵՐՈՒ	(198-204)
ԱՐԵՒՆ ՈՒ ԼՈՒՍՆԿԱՆ	(722-733)
ՄԱՀՈՒԱՆ ՄԱՂԻ ԿՆԵՐ	(804-811)(886-911)

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆՆԵՐ

ՋԱՄԲԻՌՆԻ ԱՌՋՆԻ	(547-552)
«ԱՆՀԵՄԱՐՈՂ ԳԷՄՈՇԵՐ Գ.Ջ.» (Ա.Ա.ԳՕՅԱՋԵԱՆ)	
	(558-560)

ՀԱՅԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՊՅՈՒՍԱԲԵՐ ԱՄՍԱԳԻՐ

(Ա. ՏԱՐԻ, 1944)

ԷԶ

ԵՐԱ ՀԻՆԵՐԸ ԿԸ ԿԱՐԴԱՆՔ

(ՍԱԵԱՐ ՆՕՎԱ)

ՕԳՈՍՏՈՍ	Ա. (4-7)
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	Բ. (8-10)
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Գ. (13-16)
ՆՈՅԵՄԲԵՐ	Դ. (10-13)
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	Ե. (9-11)

(Ա. ՏԱՐԻ 1945)

ՅՈՒՆՈՒԱՐ	Զ. (18-21)
ՓԵՏՐՈՒԱՐ	Է. (10-12)
ՄԱՐՏ	Ը. (11-13)
ԱՊՐԻԼ	Թ. (12-15)
ՄԱՅԻՍ	Ժ. (13-15)
ՅՈՒՆԻՍ	ԺԱ. (10-12)
ՅՈՒԼԻՍ	ԺԲ. (3-6)

(Գ. ՏԱՐԻ, 1947)

ՅՈՒՆՈՒԱՐ Ե. (17-20)
ՓԵՏՐՈՒԱՐ Զ. (7-10)
ՄԱՐՏ Է. (11-13) Վերջ:
ՄԱՅԻՍ (ՄԱՀՈՒԱՆ ԾԱՂԻ ԿՆԵՐ) (6-11)
ՅՈՒՆԻՍ (ԿԵՐՈՐ) (17-21)

(Դ. ՏԱՐԻ, 1948)

ՆՈՂԵՄԲԵՐ (ՕՇԱԿԱՆ ԿԸ. ԲԱՅԱՏՐԷ) (18-21)

(Տարի 1929)

<u>ՄԱԿ ՊՏՈՒԿ</u>	• • • • •	(ՅՈՒՆԻՍ ԹԻԼ 8 (61-74))
•• ••	• • • • •	(ՅՈՒԼԻՍ ԹԻԼ 9 (69-77))
•• ••	• • • • •	(ՕԳՈՍ. ԹԻԼ 10 (44-53))
•• ••	• • • • •	(ՍԵՊ. ԹԻԼ 11 (66-74))
•• ••	• • • • •	(ՀՈԿ. ԹԻԼ 12 (69-84))

(ՎԵՐՋ)

(Տարի 1932)

✓ ՄԱՅՐԻՆԵՐՈՒ ՄՈՒՊԻՆ ՏԱԿ	(ՄԱՐՏ ԹԻԼ 5 (125-138))
•• •• ••	(ՄԱՅԻՍԹԻՒՆ 7 (151-169))

(Տարի 1933)

ՀԱՅԻ ՄՈՒՐԱՏ	• • • • •	(ՄԱՅԻՍ ԹԻԼ 7(1 -20))
•• ••	• • • • •	(ՅՈՒՆ. ԹԻԼ 8 (16-27))
•• ••	• • • • •	(ՅՈՒԼ. ԹԻԼ 9 (56-68))
• • • • •	• • • • •	(ՕԳՈՍ. ԹԻԼ 10 (34-45))

(Տարի 1934)

ՀԱՅԻ ԱՊՏՈՒԼԼԱԿ	• • •	(ՄԱՐՏ ԹԻԼ 5 (1 -17))
•• ••	• • •	(ԱՊՐԻԼ ԹԻԼ 6 (35- 47))
ՀԱՅԻ	• • •	(ՄԱՅԻՍ ԹԻԼ 7 (33-41))

ՀԱՅԻ	ԱՊՏՈՒ ԼԼԱԿ	• • •	(ՅՈՒՆԻՍ ԹԻԼ 8 (50-59))
••	••	• • •	(ՅՈՒՆԻՍ ԹԻԼ 9 (50-55))
••	••	• • •	(ՕԳՈՍ. ԹԻԼ 10 (47-54))
••	••	• • •	(ՍԼՊՏ. ԹԻԼ 11 (55-63))
••	••	• • •	(ՀՈԿՏ. ԹԻԼ 12 (80-86))

(Տարի 1936)

	<u>ԵՐԿՆՈՒ ՃԱՄԱՌՆԱԿ</u>	• • • •	(Ա. Արար. ԱՊՐԵԼ. ԹԻԼ. 6 (8 -27))
A	Բ. Արար	• • • • •	(ՄԱՅԻՍ ԹԻԼ 7 (50-66))
	Գ. Արար	• • • • •	(ՅՈՒՆԻՍ ԹԻԼ 8 (48-53))
	Դ. Արար	• • • • •	(ՅՈՒՆԻՍ ԹԻԼ 9 (10-30) ՎԵՐ Զ

(Տարի 1939)

ՄԻՆՁԵՐ	ՈՒՐ	• • • •	(ՅՈՒՆ. ԹԻԼ 3 (1 -14))
••	••	• • • •	(ՓԵՏՐ. ԹԻԼ 4 (39-57))
••	••	• • • •	(ՄԱՐՏ. ԹԻԼ 5 (54-69))

(ՎԵՐ Զ)

Ծնած է 1883, Դեկտեմբեր 8-ին, Պոլսոյ մօտակայ Պուրսա քաղաքի մետաքսի գործարանի մը նկուղին մէջ: Եայր աստիճան ազատ ընտանիքի զաւակ է: Նախնական ուսումը կ'առնէ իր գիւղի Սէօլէօզի վարժարանին մէջ: Մէկ տարի Երմաշի Դպրեվանքը աշակերտելէ ետք կը նետուի ուսումնական տարրէն: Կ'անցնի Պոլիս ուր գրական-նութիւն կը զասանանդէ գլխաւոր վարժարաններու մէջ մինչեւ Մեծ Պատերազմ: Արտակարգ բախտի ու հնարամտութեան շնորհիւ կը յաջողի ոստիկանութեան ձեռքը չիյնալ ու 1918-ի փետրուարին Գերման սպայի համազգեստով կը փախի Պուլկարիա: Չինարդարին ետ Պոլիս է, շատերու նման մինչեւ 1922 Քեմալի յաղթանակը երբ ետ Պուլկարիա կ'ապաստանի: Ատկէ ետք աստանդական գոյութիւն մը կը քաշկռտէ Ափսոնքի տարածքին — 1924-ին Գահիրէ կը գաղթէ, 3 տարի ետք՝ Կիպրոս, հայերէն լեզուի ու գրականութեան դասախօս Մելքոնեան Կրթական Հաստատութեան մէջ: Յետ ու կէս տարի կը մնայ հոն, կը գրէ իր գլուխ-գործոցը վէպը՝ Մնացորդաց: Սակայն 1935-ին գործը կ'արձակուի ու կ'անցնի Երուսաղէմ, Սրբ. Յակոբ վանքի ժառանգաւորաց վարժարանը: 1936-ին Փարիզ է, տկարացած սիրտը խնամելու:

Երուսաղէմ կը սկսի իր մեծ գործին՝ Համապատկերներու շարքին վրայ աշխատիլ: 1946-ին Յոբելեանը ձգուհ կ'երթայ ներգաղթի առթիւ շղթայագերծուած կիրքերու բախումին: 1948, Փետրուար 17-ին, Տէր Զօր այցին նախօրեակին սրտի կաթուածը կը զգետնէ զինք Հալէպի մէջ ուր եւ կը թաղուի:

Ա.

ՊՐՆ. Յ. ՕՇԱԿԱՆԻ ձեռագիրներուն ցանկը.
Ելատրաստուած ԳՕՂՈՍ ՍՆԱԳԵԱՆԻ ԵՃ ՏԻՐԱՆ ՈՍԿԵՐԻՑ
ԵՎՆԻ ԿՈՂՄԷ. -19 Մարտ 1948ին. Ս.Յ. ՎԱՆՔ:

ՀԱՄԱԳԱՏԻՑ

Ա.

ԱՐՈՐԵՍՏԱԳԵՑ ՄԵՐՈՒՄ
(մէկ կազմի տակ)

- ✓ 1.- ԱՐՏԱՅԵՍ ՅԱՐՈՐԹՈՒԹՅԱՆ (ԵՁ 1-125)
- ✓ 2.- ԳԵՂԱՄ ԲԱՐՍԵՂԵՆ (ԵՁ 1-54)
- ✓ 3.- ԱՏՈՄ ԵԱՐՃԱՆՅԱՆ (ԵՁ 1-77)
- ✓ 4.- ՍՈՒՐԵՆ ԳԱՐՅԵՐԵԱՆ (ԵՁ 1-87)
- ✓ 5.- ՊՈՒԲԵՆ ՈՐՅԵՐԵԱՆ (ԵՁ 1-49)
- ✓ 6.- ՎԱՀԱՆ ՄԱՆԵՐԵԱՆ (ԵՁ 1-64) 456

Բ.

(մէկ կազմի տակ)

- ✓ 1.- ՈՐՈՒԲԵՆ ՄԵՐԱԿ . . . (ԵՁ 1-68)
- ✓ 2.- ՏԻԳՐԱՆ ԶԵՅԿՈՒԹՅԱՆ . . . (ԵՁ 1-66)
- ✓ 3.- ԼԵՒՈՆ ՍԵՂՅՈՍԵԱՆ . . . (ԵՁ 1-33)
- ✓ 4.- ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆՅԱՆ . . . (ԵՁ 1-26) 328

-Բ-

Գ.

(մէկ կազմի տակ)

- ✓ 1.- ՅՈՒՂԱՆՆԵՍ ԾԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵԱՆ (ԵՁ 1-123)
- ✓ 2.- ԵՂՈՇԵՆ ԳՈՒՐԵԱՆ . . . (ԵՁ 1-174)
- ✓ 3.- ԵՐՈՒԱՆԻ ՍՐՄԱՅԻՇՈՒԱՆԼԵԱՆ (ԵՁ 1-59) 356

Դ.

(մէկ կազմի տակ)

- ✓ 1.- ՄԵՐՇՆՍ (ՄԻՇՄԱՆՆԵԱՆ) (ԵՁ 1-82)
- ✓ 2.- Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ . . . (ԵՁ 1-39)
- ✓ 3.- (ԿՐՏՄՍԻ ՈՍՏԱՆԿՐԹՅՈՒՆՍԻ) (ԵՁ 1-259) 430

Ե.

(մէկ կազմի տակ)

- ✓ 1.- ԽՈՐԻՆ ԽԱՐ ՊԵՅ . . . (ԵՁ 1-76)
- ✓ 2.- ԳԱՐԵԳՐԻՆ ՍՐՈՒՆՁՏԵԱՆՑ (ԵՁ 1-36)
- ✓ 3.- ՍՐԱՌԻՂԻ ՅՐԻՄԱՐ . . . (ԵՁ 1-79)
- ✓ 4.- ԵՂՈՍ ՏԵՄԻՐՁԻ ԳԱՇԵԱՆ . . . (ԵՁ 1-80)
- ✓ 5.- ՅԱԿՈՐ ԳԱՐՈՆՆԵԱՆ . . . (ԵՁ 1-138) 409

Զ.

(մէկ կազմի տակ)

- ✓ 1.- ԵՐՈՒԱՆԻ ՕՅՍԱՆ (ԵՁ 1-104)
- ✓ 2.- ՏԻՐԱՆ ՋՐՅՈՒՆԱՆ (ԵՁ 1-234) 338

Ե.

(մէկ կողմի տակ)

- ✓ 1. - ՔՐԻՍՏՈՍ ԳՆԻՇԱԿԵԱՆ . . . (ԵԶ 1-35)
- ✓ 2. - Մ. ԳՆԻՐՁԵԱՆ (ԵԶ 1-66) 65
- ✓ 3. - ԳԻՐԸ Բ. (Արուեստագէտներ եւ նորագոյն՝
զրիզներ) (ԵԶ 1-42) 76

Ը.

ՊԱՐՔՕՆԻՔ ԵՐԱՐԻՆՎ ԵՒ ՌԵՍԻՄԵՆՏԻՆԸ

(Ա. ՇՐՁԱՆ)

(մէկ կողմի տակ)

- ✓ 1. - ԱՌԻՑԻ (ԵԶ 2-15) 32
- ✓ 2. - ՀԱՅՐ ՂԵՆՈՍԻ ԱՐԻՄԱՆ . . . (ԵԶ 1-128)
- ✓ 3. - Մ. ԳՂՏԻ ԿՐԵՄԵԱՆ (ԵԶ 1-79)
- ✓ 4. - ԳԵՏՐՈՍ ԳՈՐԴԵԱՆ (ԵԶ 1-134) 373

Թ.

ԻՐԱԳԱՆՏՆԵՐ

- ✓ (Յ. ԱՐՔԱՐԻՄԱՆ, Լ. ՔԱՇԱԼԵԱՆ, Գ. ԶՈՂՐԱԳ, ՀՐԱՆՎ
Յ. ԿԱՐԱՊԵՆԻՆ, ԱՐՊԻԼ, Ա. ԶՕԳԱՆԵԱՆ)
- ✓ 1. - ԱՌԻՑԻ (ԵԶ 1-19)
- ✓ 2. - ԱՐՔԱՐ ԱՐՔԱՐԵԱՆ (ԵԶ 20-25)
- ✓ 3. - Լ. ՔԱՇԱԼԵԱՆ (ԵԶ 93-151)
- ✓ 4. - Գ. ԶՈՂՐԱԳ (ԵԶ 152-222) 385

- 5. - ՀՐԱՄԻ (ԵՁ 223-353)
- ✓ 6. - Ա. ԶՕԳԱՆՆԱՆ (ԵՁ 354-482)
- ✓ 7. - ՄԻԳԻԼ . (Ձ. ԱՍԱՅՈՒՐ) (ԵՁ 483-531)
- ✓ 8. - ՀԱՇՈՒՆԿԵՐԻ (ԵՁ 532-563) 7935

Սույն 563 էջերը կը կազմեն
ուրիշ (8) պրակներ:

Ժ.

- ✓ 1. - Ս. ՍՏԱԿԱՆ (Ա. ՀԱՅՈՐ *հիսուս* եւ գործքս կողմերը իր
տաղանդին, վիպասանը) (ԵՁ 1-302)
- ✓ 2. - Ս. ՍՏԱԿԱՆ (*Բառերագիր տպւորագրւած, ընդհանուր
արուեստագէտ*) (ԵՁ 303-762)

1064.

Հետեւեալ պրակները իրենց նմաններուն քով
չեն ղեւտնուած որն. Յշականի կողմէ. այնպէս որ
զանոնք իրենց յարմար տեղերը ղեւտնուել սրբազան
պարտականութիւնը կը մնայ տպագրիչներուն:

ԺԱ.

- 1. - ԳԱՆԻԼ ՎԱՐՈՒԹՅԱՆ (արուեստագէտներ) (ԵՁ 1-64)

ԺԲ.

- ✓ 2. - ԳԱԳԻԼ ԵՍԱՆԱՆ (ԵՁ 1-115)

ԺԳ.

- ✓ 3. - ՄԻՆԱՍ ԳՆՐԱԶ (ԵՁ 1-31)

ՅԴ.

✓ 4.- ԽՐԻՄՆԱՆ ՀԱՅՐԻԿ (ԵԶ 1-75)

ՅԵ.

✓ 5.- ՅԱԿՈՐ ՊԱՐՈՆՆԱՆ (ԵԶ 1-94)

ՅԶ.

✓ 6.- ՈՍՄԱՆՔՈՒՆԵՐ (Հ. ՂԵՒՈՒՄ ԱԼԻՇԱՆ) . (ԵԶ 1-89)
(ՆՈՂՆ ԿՏՈՐԻՆ ԵՄԵԼԻՈՒԱԾԸ 1-31)

ՅԷ.

✓ 7.- ՄԿՐՏՈՑ ՓԵՏՐԿՈՒՄԵԼՆԱՆ (ԵԶ 3-43)

ՅԸ.

✓ 8.- ՅԱՐԹՆԵՐԻ ՍԵՐՈՒՆԵՐ ԵՒ ՈՍՄԱՆՔՈՒՆԵՐ (ԵԶ 1-40)

372

ՅԹ.

✓ 9.- ԶՈՐԳԱԿԵՐՈՒ ԱՐԵՒՆԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆՑ
(~~ԵԶ 1-91~~) 80

7-244

ՋԱՆԱԶԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

✓ 1.- ԱՐԵՒՆԱՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ (ՄԷԿ տետրակ)

✓ 2.- ՄԿՐՏՈՑ ՓԵՏՐԿՈՒՄԵԼՆԱՆ ?
Խ. ԿԵՍԻՍ ԳՐԻՄԵ

✓ 3.- ՏԵՏՐԱԿ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ (ՄԷԿ տետրակ)

✓ 4.- ՅԱԿՈՐ ՊԱՐՈՆՆԱՆ (Կարճիք կողքով տետրակ)

✓ 5.- ԿՔԲ ԵՐՈՒՈՒՄՆ (Գրուած Նիկոսիա)

✓ 6.- ԻՐԱՊԱՆՑ ԽԱՐՆՈՒԱԾՔԸ (Կապույտ՝ Մե լթոննանի տետրակ)

✓ 7.- ԱՊՏՈՒԼ ԱԼԵ ԵՆ ՄԱՐԻ . (Ա Մեթենագրուած) (1-29)
Բ Ձեռագիր մը

8.- ԳԱՌԱՌԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԹՆԿԱՏԻՆՅՈՒ ԳԵՐԸ
ՈՐՈՅՍ ԳՐԱԳԵՑ

9.- ՊԵՏՐՈՍ ԳՈՒՐԵԱՆ ✓

10.- ՄԱՏԵ ԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՏՐԱԿ ՄԸ

✓ 11.- ԿՈՍՄՏ ՏԵՏՐԱԿ (ՃԵՐՄԱԿ) (ԷՁ 437-485)

Արևայան →

ՁԱՐԻ 14 ՏԵՏՐԱԿՆԵՐՈՒՆ (ՄԷԿ ԿԱՊՈՑ) ՄԷՋ
ՊԱՐՁԵԱԼ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱԽՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՏԻՐՆ Է
ՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒՄ Է: ՈՐՅՑ ԱՅՍ ԱՆԳԱՄ ԻՐ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵ-
ՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ ՀԱՌԱՆԱԲԱՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ: ԳԱՍԱԽԱՆԻ-
ՈՒԱՄ ՊԱՀՈՒՆ: ԵՒ ԱՍՈՒՐ ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՇՊԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ՔԵՆ, ՊԱՐՁ ԱՅՆ ՊԱՏՃԱՌԱԻ ՈՐ, ԱՅՐ ՏԵՏՐԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
ԳՐԻ ԱՌՆՈՒՄՍ ՁԱՆԱԿՈՒ ԳՈՐԾ ՄԻՋՈՒԿԸ, ՇԱՏ ԱՆԳԱՄ "ՀԱ-
ՄԱՅԱՏԿԵՐԻՄ" ՄԷՋ ԳՐԱԽԱՄ ԵՆ ՀԱՐԻՐՆԵՐՈՒ ԷՋԵՐ: Գ.

12.- ՀԷՆ ԵՒ ՆՈՐՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (14 տետրակ)

13.- ՊԱՆՁԱՌ ԱՌԻՐՈՎ (ՏԳՈՒԱՄ "ԱՐԵՒՄՈՒՏԱՐ" ՄԷՋ):

ՋՐԱԿԱՆ ԵՒ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

✓ 1.- Ա. ՊԱՏԱՄՈՒՆԸ (ՄԵՐԵՆՆԱԳԻՐ) (ԷՁ 1-90)

Բ. ՊԱՏԱՄՈՒՆԸ (ՉԵՌԱԳԻՐ) (ԷՁ 1-154)

✓ 2.- ՄԱՐԻԿ ՄԵԼԻՔԱՆԵԱՆՑ (ՅԱԼԵՂՈՒՄԸ "ՄՆԱՅՈՐԳԱՅ" Ի
ԱՐԻՐՆԻ ՀԱՄԱՐՈՎ Հատորին: Ամբողջացած:

3.- ԿԵԱՆՔԻՆ ՊԵՍ (Հատոր Ա.) (ԷՁ 1-130) 4 տնոսմ
գրուած: Շարունակութիւնը 109-էն մինչեւ 463 ընդ
3 տնոսմ գրուած: Վերջին գործն է:

✓ 4.- ՀԻՔԵԱՐ ՄԸ -ՕՍԿՈ ՊՐՐԱՆԸ- (ԷՁ 1-177)

✓ 5.- ՍՆՐՄՆԱՅԱՆ (ՄԷԿ տետրակ)

6.- ԽՈՆՈՐ ՀՆԵՐ (ԲԷԿ պատմուածք)

7.- 1915-ը Պոլսոյ մէջ (Յիշատակներ):

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

8.- ԿՆՊԱՀԱՅՐԸ (Էջ 1-38)

Բ. ԿՆՊԱՀԱՅՐԸ (ընթացիկական) (Էջ 1-196)

9.- ՄԱՅՐՅԸ (ընթացիկական) (Էջ 1-102)

10.- ԳԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ՎԵՐՋ (Էջ 1-39)

11.- Նոյն տարակիւն մէջ -ԱՍՏՈՒԱՄ Կ'ՈՋՆԵ (Էջ 1-11)

✓ 12.- ՍԱՍՈՒՆՅՈՒ ԳԱՐԻ (մէկ տարակ)

✓ 13.- ՄՍՄԱԳԱՏԻՔ ՄՈՒՐԱՅԿԱՆՆԵՐ (մէկ տարակ)

✓ 14.- ՈՍԿԻ ՈՒՌՆԱԿԸ (մէկ տարակ)

✓ 15.- ԻՐԱՅԱՆՈՒԻՐԸ ԻՐ ՏՈՒՆԸ (կէս մ'ազած) և արար
և Բ արար

✓ 16.- ՆՈՐ ԳՍԱԿԸ (3 արար, Պոլսական բարձր) - *Կարգադր*

✓ 17.- Անանուէն խաղ մը (և եւ Բ արար 1-33) - *Կարգադր*
15 1/2 արար

✓ 18.- Անանուէն խաղ մը (Պղտիկ տարակ) (Էջ 1-66)

Նոյնպէս վերի 17 տարակներուն
մէջ ամփոփուած զանազան խաղերը, կը մնան ինծի
անձանցի: Ոչինչ լսած եմ ուսուցիչիս բերնէն անոնց
մասին: Ասկէ զատ, այս խաղերը, ոչ անուն ունին
եւ ոչ էջ: Ուստի անոնց լուսարանութեան հարցը
պայմանաւոր է ընթերցանութեամբ եւ երկար ժամանակի
ուրեմն, հիմա ինծի անկարելի է անոնց մէջէն ելլել:

Պ.

19.- ԳԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ (17 տարակ. մէկ կապոց)

զայն ոչ յարմար

- 1) *deyafune* - *uhou*
- 2) *duv hie* - (dun-did.)
- 3) *duv uerly* - (dun-did.) -
- 4) *duv uerly* -
- 5) *duv uerly* - "gurovlyf" ✓
- 6) *duv uerly* (f m - *uhetne*) -

by - Elwynne G. G. G. G. G.

21

10. 600-5 (H.P. -)
(Cliff - Cliff H.P. -) 1933.

1 12.

- trappelle p. 70 500

by Goussier. Ph. 1913 M 10-11

- Mr. beneystrick. N. Gas. Jan

12 étude by Art. 1912 M 12

1913 M 4

1914 M 5

- ph. p. 500

hot-pure 400 p.

Chapman, 1910 p 87

- w. 2000

Ch. Dobson. Chapman 1910 p 61

- 80 p. 100

Mr. Goussier. Chapman, 1910 p 213

- M. 100

Ch. Goussier. Chapman, 1911 p 443

- 1000

Chapman 1911 p 621

- by Goussier. Chapman.

Chapman, 1911 p 732

- 1000 by Goussier

Chapman, 1911 p 770

Golden Eagle to - 100

- 1 - Alpen 43 lb. St. 100:
Dun-flies, Ch. 100.
- 2 - Ch. 100 to W. 100. 104 lb. Ch. 100
3. St. 100 to Ch. 100. St. 100 - Ch. 100.
w - 30 lb.
4. Alpen to Ch. 100. St. 100 - Ch. 100.
St. 100 - Ch. 100. - 36 lb.
5. Alpen to Ch. 100. (Ch. 100 - Ch. 100).

feen van lare It. - Pencil

1. type letters as per usual.

Ungut Lada. p. 50, 1944 - 1945

~~2. It. - Pencil~~

3. (thin) CaLP in N 4-500. 12 vs.

4. ~~Don't know the handwriting in the handwriting~~
Openness - Pencil.

Wangshu Ji - Phil - June 1947 - Phil

- 1/ Chiyu - Wangshu Ji - Phil - 20,300 ba = 75 lb
- 2/ Wangshu Ji - Phil - 12,000 ba = 30 lb
(6. 1947)
- 3/ Wangshu Ji - 20 lb
(8. 1947, 1930)
- 4/ Wangshu Ji - 6 lb
(1927)
- 5/ Wangshu Ji - 15 lb
(1929)
- 6/ Wangshu Ji - 14 lb
(1939, 1940)
- 7/ Wangshu Ji - 20 lb
(1945)
- 8/ Wangshu Ji - Phil - 23 lb
(1947)
- 9/ Wangshu Ji - 18 lb
(1947)

Vabé, OCHAGAN

110

Dossier 5

2.30 - 4.00

W. J. M. US Bakery
18 Payman's

Ergebnis

Deer -

- 1: New York ...
- 2: ...
- 3 - ...
- 4 - ...
- 5 - ...
- 6 - 4.3.4. - 53 1562 - 53 1622
- 7 - ...
- 8 - ...
- 9 - ...
10. ...
11. ...
- 12 - ...

[Handwritten signature]

Մեռնելու եւ յարութեան
Գաղտնիքները արձանելու
Քու պատմութեան մէջ էջերուն
Որն եղէքով որը սուրով
Ոմանք Կիրքով: Նուիրումով
Բայց բոլորին ալ արիւնով
Ոսկեղբուակ նոր պատմութեան:

Երիտասարդը դէպի իր շարքը ետ դարձ Կիրքէ: Բանաստեղծը Կը մեկնէ:)
Ներս Կը մտնեն Գրագէտը, Գործիչը, Ուսուցիչը:

Խու մբը---

Ողջ Դարերուն
Քանի անգամ Յարութիւնն այս:

Պարագլուխը---

Մատաղ հոգուն ձեր բոլորին
Հանդարտ, հպարտ դէմքերը ձեր
Ըսես չըլլանք երբեք անցած
Գերագոյնէն եղեւնեւուն:

Խու մբը---

Ըսես ըլլան իջած հողին,
Սպասելով արթնալու
Ձայնն աւետեաց
Հայրենիքին մեր սրբազան:

Գրագէտը---

Հոս ենք ամենքս, նորն հինին քով
Հազարով ես Կը չափեմ
Հասան անհուն մեր զոհերուն:
Հոս ենք բոլորս, ձեզ ըսելու
Ինչ որ ըրաւ ձեզ յուսաւէտ
Այսքան ցաւէ, արիւնէ վերջ
Հաւատալու
Ձեր պապերուն պատգամներուն:
Եկեր եմ ես,
Ու եկեր են բոլոր ասորնք
Ճամբով ձայնին պաղատանքին
Ու Կրակին, ձեր բոլորին
Ձեզ բերելու ինչ որ հողին ներքեւ անմահ
Մեզ ապրեցուց,
Ինչ որ հողին վրայ տուաւ
Ձեզի հաւատք
Դիմանալու ողբէն անդին:
Ձեզ Կը բերեմք Ս, Աւետիքն
Հայրենիքի մեր Յարութեան
Հայրենիքին որուն Կիրքին
Որուն սիրոյն
Միջինն ինչաւ ձեր պապերուն:
Օրն Օրերուն -----:

Գործիչը---

Օրն Օրերուն
Բազմովն ու թին ամէն մեկուն
Խելքովն հրգոր մեր բոլորին
Հայրենիքն է հայոց Կանգուն
Որ Կը սպասէ
Գիրկն իր արձակ ընդունելու
Տառապանքը հազարամեայ
Ձաւ Կընտրուին իր փոքր ու մեծ
Ընչեղ, ու թեղ Կամ շինահան:
Հայ Հայրենիք
Թափէ, Թափէ զաւրներուդ
Կարօտագին ու վէրքերուն
Սպեղանին ամենաբուծ
Ձաւահներդ արձակելու
Աշխատանքին ստեղծագործ
Որ Կը վառէ ծուխը լուծ
Մեր տուններուն
Կու տայ պտուղն ազատութեան
Եղբայրութեան ու բարութեան
Ողկոյթ-Ողկոյթ -----
Օրն Օրերուն իմ եղբայրներ

Ուսուցիչը---

Օրն Օրերուն
Ուրիչ պահսէր
Ողբն ընդարձակ
Սուգը գոխեմ Տրտմութիւնը
Մտեաններէն, Դիւաններէն
Մեր պատմութեան
Ուրիչ տղաք Կարդացին սեւ
Միայն չարիք - Ձեղան անոնք
Նախնիքներովն իրենց հպարտ
Ու սարվեցան միայն սգալ:

①

②

!!

[Handwritten signature]
[Handwritten mark]

ինչպէս ողբալ տուամն անհուն ք
 Որն է պըստակը դիմաւոր
 Այսքան սուգի
 Որ աչքերը պիտի գան բաւ
 Ճեզ արտասուել ք
 Իմ եղբայրներ եւ իմ քոյրեր
 Ինչպէս ողբալ տուամն անհուն ք
 Ինչպէս ինչպէս — ք

Հուսաւորիչը

Երիտասարդ
 Մի խոռովիք մի պըղտորիք
 Ծանրութեան մէջ քու Կսկիծին ք
 Մինչպէս լալու համար չեղան
 Աչքերը քու ք
 Պէտք է յիշեալ թէ դուն Կ'ապրիս
 Օրն Օրեքուն ք
 Լացէն ողբէն վեր ելլելու
 Քեզ Կը Կանչեմ ք
 Պահն է արդար Հպարտութիւնն ալ ապրելու

— Խուսմբին տղաքը ոտքի Կ'եկլեն, Երիտասարդը Կը շարունակէ ընկճուած մնալ ք

Խուսմբը—

Երիտասարդ ք
 Բարձր ճակատը այդ Կործանած ք
 Ոտքերդ ուղիղ, մարմինդ ամուր ք
 Իրաւ իրաւ Կ'ըսենք քեզի ք
 — Երաններէն ու խորշերէն
 Դամբաններուն ք
 Աչքերը բացուին պիտի քեզի,
 Միլիոններով, Շեփորելու
 Տասումը հզօր, հանգչիլ մեռնիլ
 ԶԿարենայու ք
 Յայտարարէ սիրտդ սեղան
 Ժողովուրդիդ ք վրէժին ք
 Անոր ցանին ու վրէժին ք

Պարագլուխը—

Պէտք է լսես — Երիտասարդ
 Անհուններէն, անդունդներէն
 Պուտ-պուտ ծլուլ
 Փշրանքները այդ ձայներուն
 Պէտք է տեսնես
 անհուն զրքէն ծամանակին
 Պատառ-- պատառ ձեւերն ինչոզ
 բոլոր անոնց որոնք մեռեալ
 բայց Կենդանի, գան պիտի հոս
 Քեզմով մեզի — Պատգամն իրենց պատգամելու ք

Խուսմբը—

Որոնք ինչան այն սեւ օրին,
 Մօտ պատմութեան
 Սեւ օրերուն հին պատմութեան
 Բայց շմեռան
 Պահելու ողջ պատգամն հզօր

Երիտասարդը—

Ոհ ինչ հրաշք
 Այդն է ահա
 Կ'ուսկիանայ
 Կէս գիշերին
 Անոր հտին
 Լայն առագայտ ք ք
 Լայն ոստաններ ք ք

— Լոյսերը Կը վառին —

Պարագլուխը—

Մեռելներէն մեզի Կու գան
 Հոգիները ողկոյզ--ողկոյզ ք
 Կեցէք պատրաստ — Ընդունելու
 Պատգամն անոնց սրբազնասուրբ ք

— Լոյսերը Կը մարին —

— ք — ք — ք — ք — ք — ք — ք —

Բ. ՊԱՏԿԵՐ

Կարմիր Լոյսի տակ խուսմբը նոյն շարունակքը ունի ք խունկը առատօրէն Կը ծխայ ք
 Բանաստեղծը բեմին վրայ է ք Երիտասարդը ծուռնի եկած է խնայմանին դիմաց ք

Երիտասարդը—

Փառք մահէն ետ դարձողներուն — բազկատարած

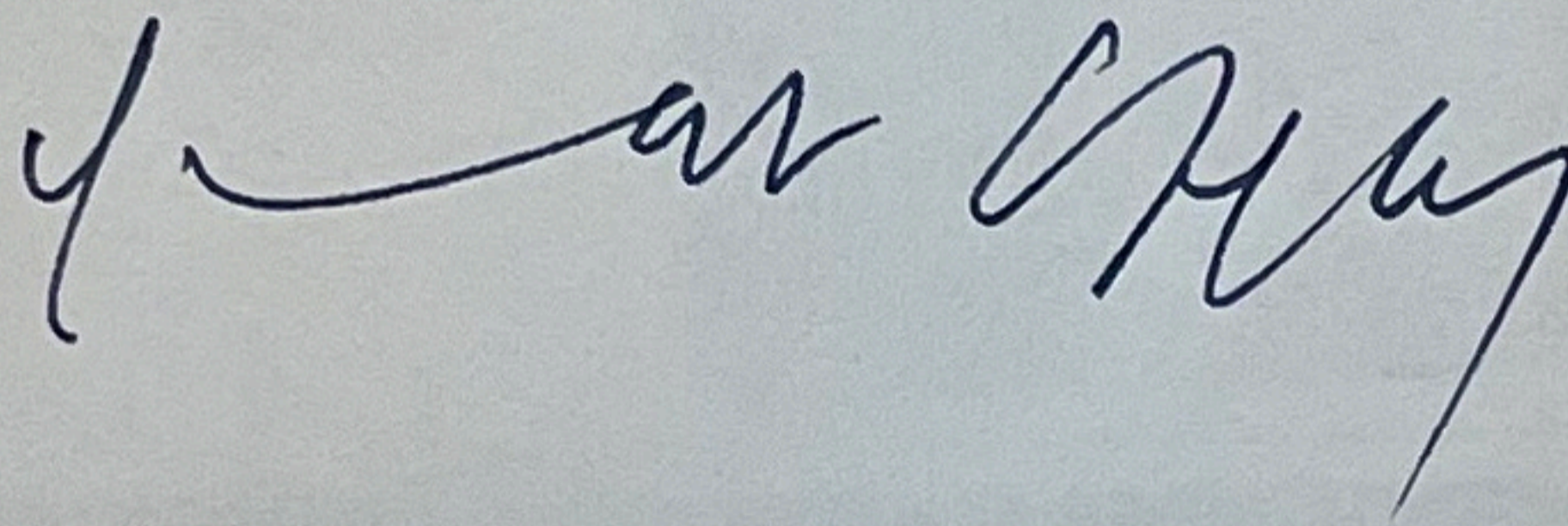
Vahe Oshagan
424 Meadowcroft Rd.
Waine PA7.19087
Tel. 610-52568578
11 Դեկտեմբեր 1999, Րէտնըր:

Սիրելի Աղանի,

Ներփակ՝ բոլոր պատկերները որոնց մասին թէ մեքենական նամակով եւ թէ հեռաձայնով խօսեցանք: Իմ յոյսս այն մարդիկն են որոնք մէջն են Պոլսահայ ընկերային կեանքին եւ անպայման ճանչցած ըլլալու են հոն լուսանկարուած պոլսահայերը: Պատկերները շատ հաւանաբար քաշուած ըլլալու են 1991-ի շուրջ քանի որ քոյրս որ մէկ տարեկան է այն ատեն, նկարին մէջ կը տեսնուի խումբ մը չափահասներու հետ, ինչպէս եւ հօրս հետ որ քովը նստած է: Բաւական վստահ եմ որ Կեդրոնականն է վարժարանը: Եթէ քու բարեկամներէդ ոեւէ մէկը կը ճանչնայ այդ պարոնները, բարի եղիր արձանագրել իր պատասխամները: Կանխայայտ շնորհակալութիւններս:

Այս առթիւ կը շնորհաւորեմ քեզ եւ Արային Նոր Տարին եւ Սրբ. Ծննդեան տօնը եւ կը մաղթեմ յաջողութիւն քու ծրագիրներուդ եւ առողջ ու երջանիկ 2000 թուական մը:

Լաւագոյն ցանկութիւններով՝

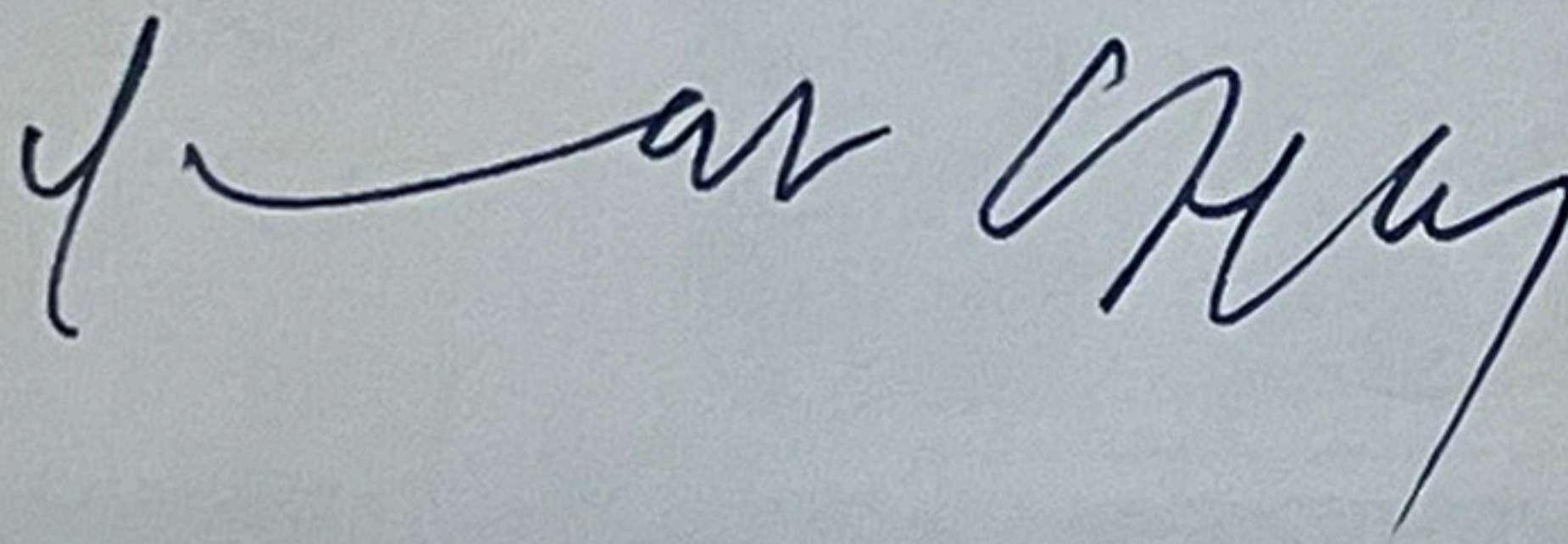
Vahe Oshagan
424 Meadowcroft Rd.
Waine PA7.19087
Tel. 610-52568578
11 Դեկտեմբեր 1999, Ռէտնըր:

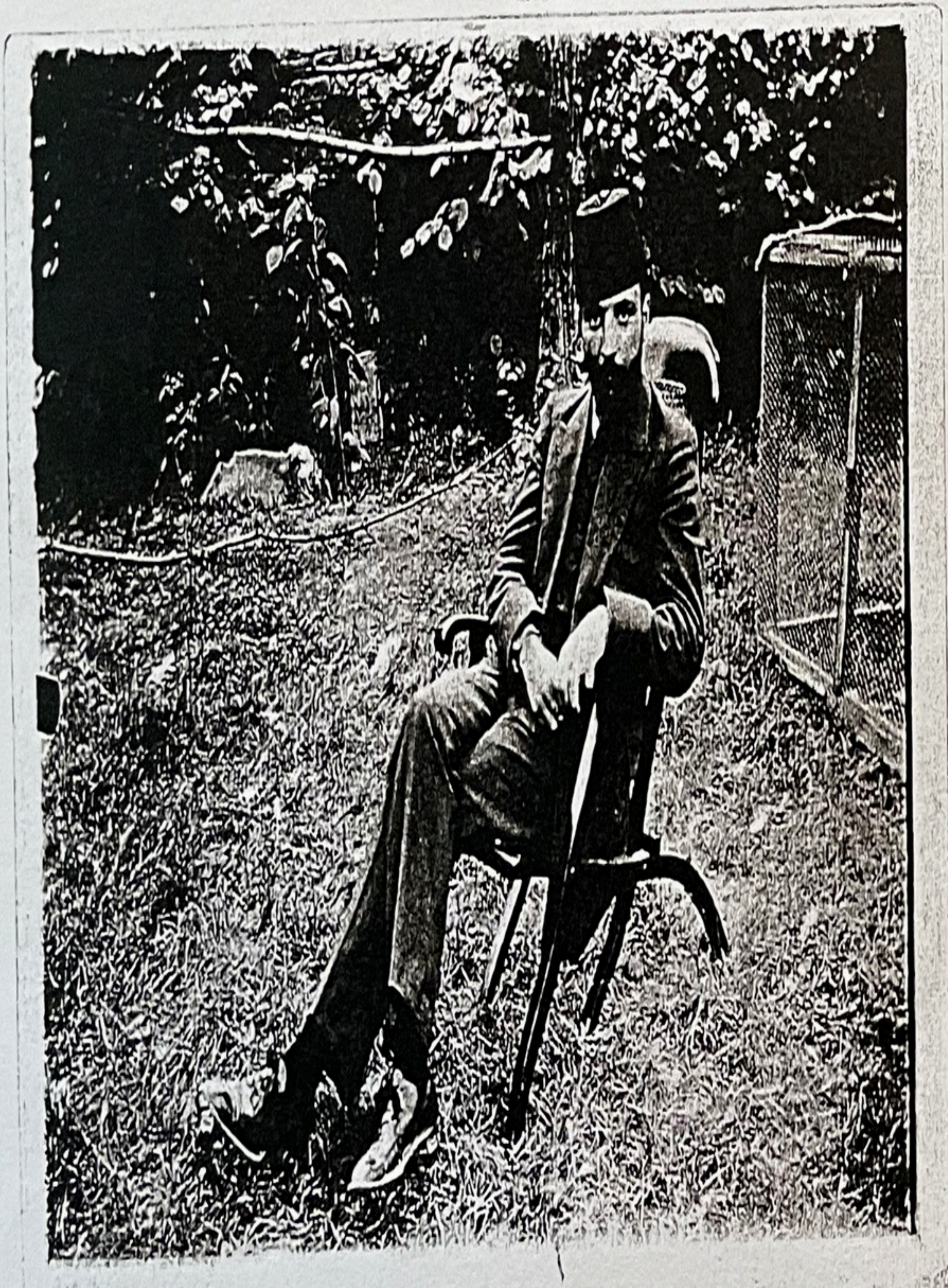
Սիրելի Աղանի,

Ներփակ՝ բոլոր պատկերները որոնց մասին թէ մեքենական նամակով եւ թէ հեռաձայնով խօսեցանք: Իմ յոյսս այն մարդիկն են որոնք մէջն են Պոլսահայ ընկերային կեանքին եւ անպայման ճանչցած ըլլալու են հոն լուսանկարուած պոլսահայերը: Պատկերները շատ հաւանաբար քաշուած ըլլալու են 1991-ի շուրջ քանի որ քոյրս որ մէկ տարեկան է այն ատեն, նկարին մէջ կը տեսնուի խումբ մը չափահասներու հետ, ինչպէս եւ հօրս հետ որ քովը նստած է: Բաւական վստահ եմ որ Կեդրոնականն է վարժարանը: Եթէ քու բարեկամներէդ ոեւէ մէկը կը ճանչնայ այդ պարոնները, բարի եղիր արձանագրել իր պատասխամները: Կանխայայտ շնորհակալութիւններս:

Այս առթիւ կը շնորհաւորեմ քեզ եւ Արային Նոր Տարին եւ Սրբ. Ծննդեան տօնը եւ կը մաղթեմ յաջողութիւն քու ծրագիրներուդ եւ առողջ ու երջանիկ 2000 թուական մը:

Լաւագոյն ցանկութիւններով՝

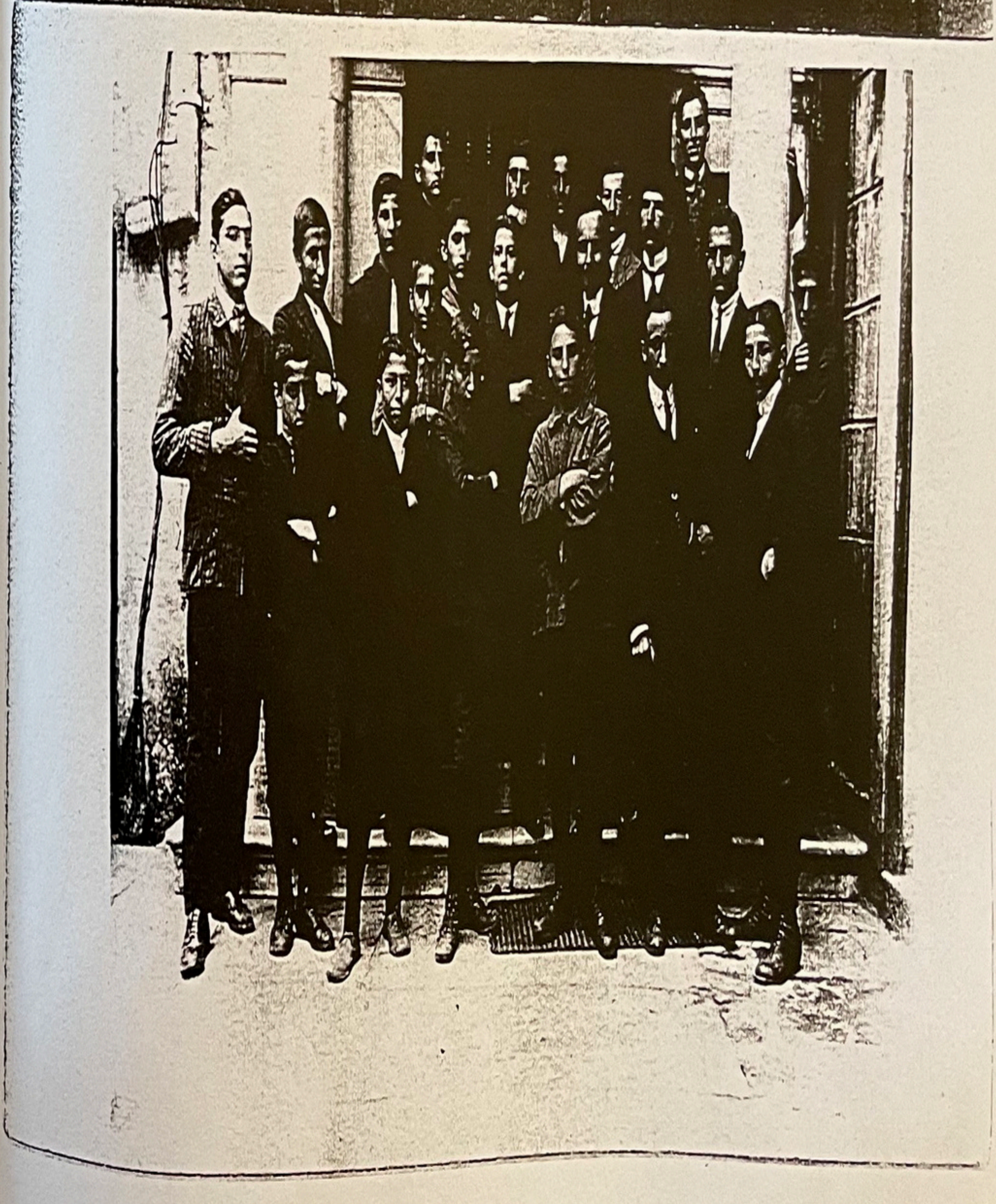
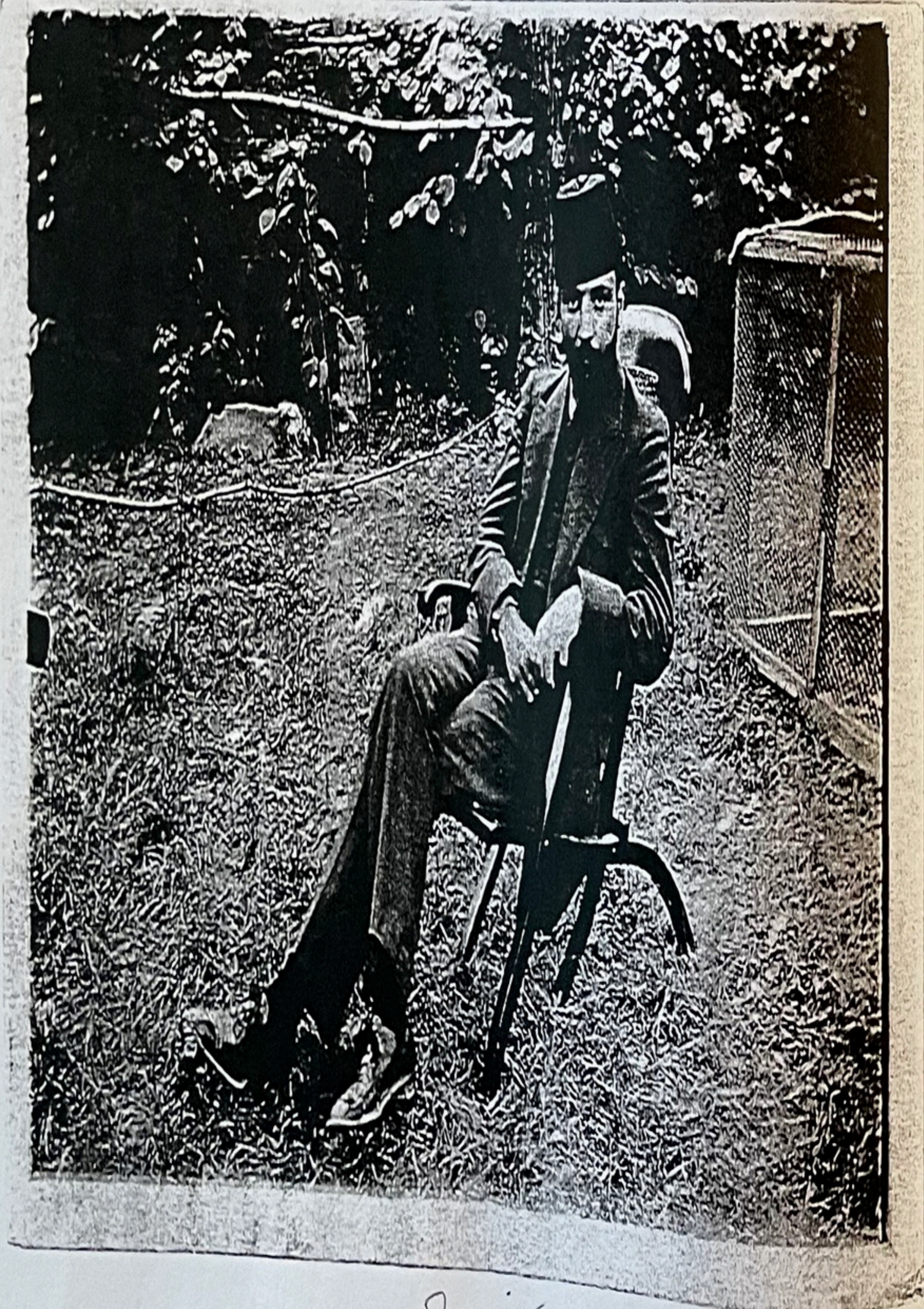
1. Մեր. Արսենի 2 զին. զանգ

3 զանգային իրավա.

4. ~~30~~ զանգի Օրման ԹԷ

Handwritten notes in Cyrillic script at the top of the page.

Handwritten text in Cyrillic script at the bottom of the page.

1. 1920

2. Mustafa Kemal
3. Mustafa Kemal
4. Mustafa Kemal
5. Mustafa Kemal
10. Mustafa Kemal

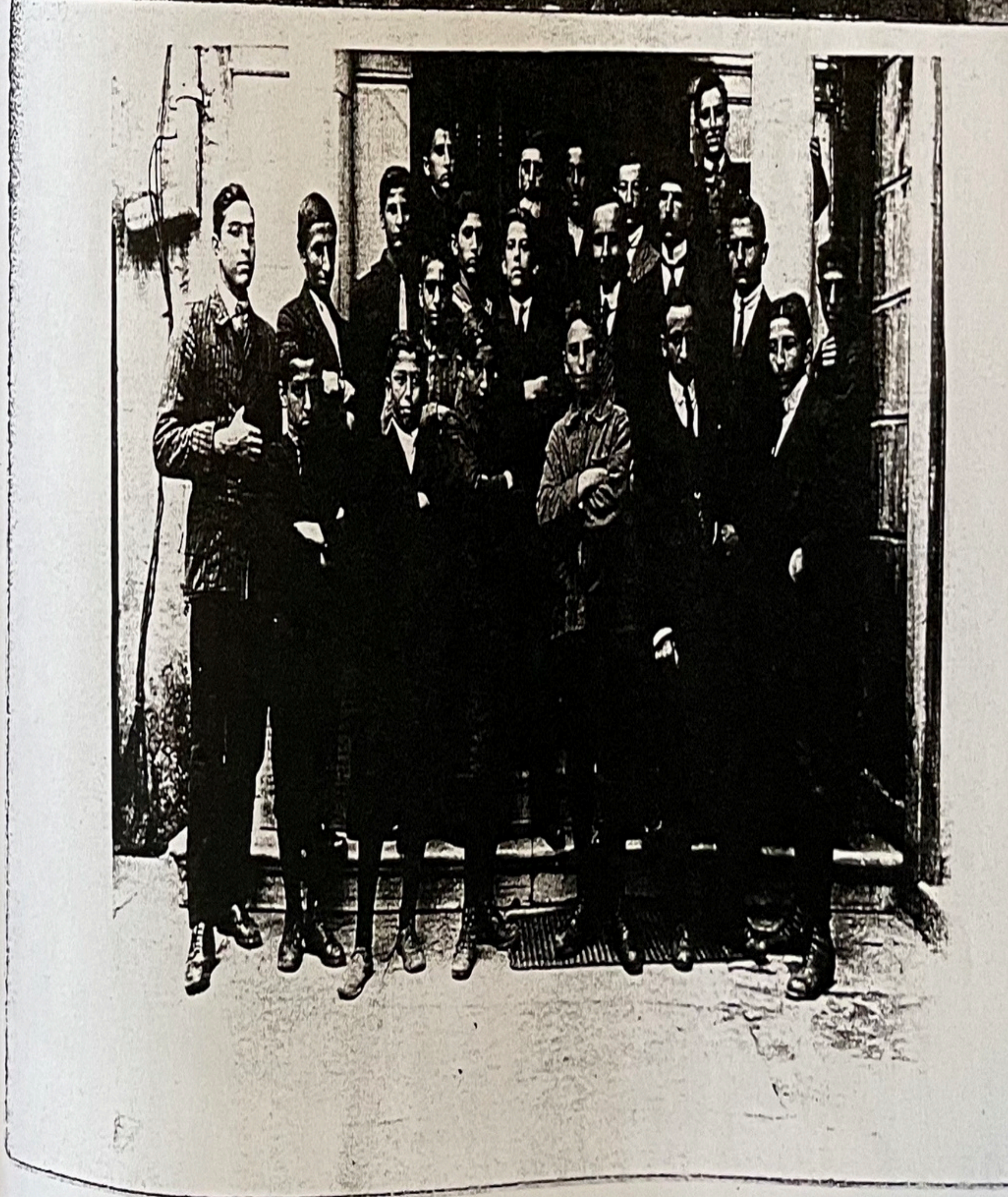
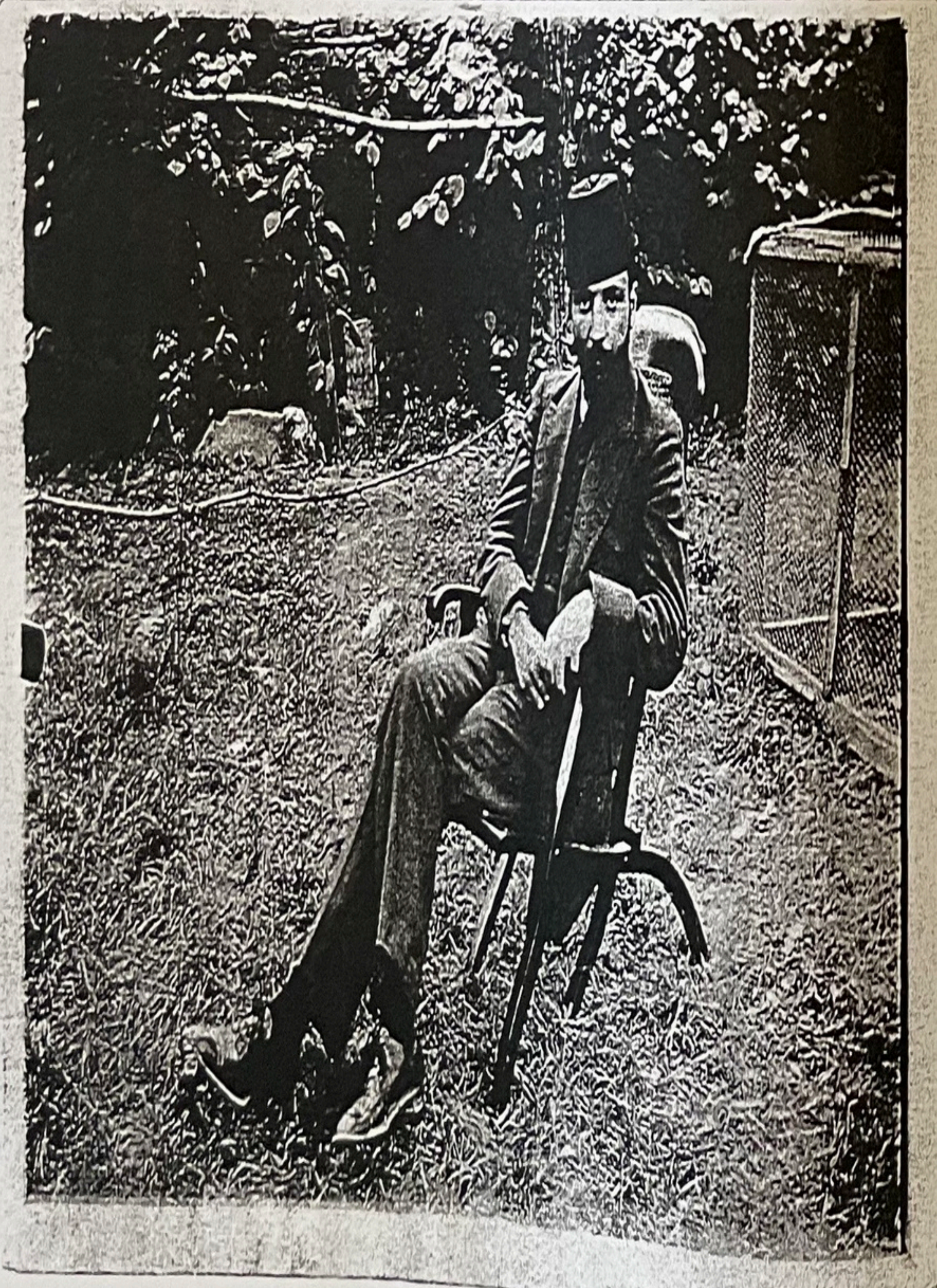
1. Բ. Բ.

2. Գրքագր-Գրքագր. 3. Գրքագր.
9. Գրքագր-Գրքագր Կոմ. Կ. Կարա Քարաճ.

4. Կարա Քարաճ. 5. Կարա Քարաճ.
6. Կարա Քարաճ. 7. Կարա Քարաճ.

10. Կարա Քարաճ.

Handwritten notes in Cyrillic script at the top of the page.

Handwritten note in Cyrillic script at the bottom of the page.

1. Մար. Ասրուհի 2 Էդ. Դավիթ

3 Ջրապետ Բարսիլ

4. 3-ժ Ջրապետ Բարսիլ

1. Էդ. Դավիթ 2. Արտեմ-Ջրապետ

3 Ջր. Բարսիլ 4- 3. Բ. Բ. 5- Մարտի Ասրուհի

ՅԱԿՈՐ ՕՉԱԿԱՆ ԵՒ ՍՓԻՒՌՖԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Գրեց՝ ԲԱՅԺԻ ԱՃԷՄԵԱՆ

(Բ. և Ա. Վերջին Կառ)

Յաջողով ու անդրերէն բաժնի վերջին ղեկընդով ելոյթ ունեցաւ Մարկ Եւան-Լան։ Անոր ներկայացումը կ'առնչուէր Օչականի մօտ սկզբնաւորութեան խնդրին և կուտար զոչակարծական ընթացում մը «Մնացորդաց»ի առաջին էջերուն։ Նը-չանեան կը նշէր որ մինչեւ վերջերս, գո-յութիւն չէր ունեցած Օչականի հսկայա-կան գործին ընդհանուր ընթացում մը, ոչ իսկ «Մնացորդաց»ին։ Եւ ուրեմն զո-յութիւն ունի սկսելու հարց մը նախ ըն-թացողին մօտ, որուն ըլլալով ա-թոր արտադրութեան բազմազանութիւնը։ Բայց նաեւ, Օչական կը զնչ սկզբնաւոր-ութեան հարց մը իր գործին մէջ ինքն իրեն, այսինքն, Օչական գրողին համար։ Այս ան նկարագրեց «Կեանքին պէս» ինք-նակենսագրական վէպին մէջ յայտնուե-լանք ուր իր մօր կը յայտնուի իր ծը-նունդը, որպէս աւետում մը մարդու մը։ Օչական կ'օգտագործէ փրկչական ա-ւետումի այս պատկերը ոչ թէ իրը յա-ւակնութիւն կամ զրոգութիւն, այլ ու-րովհետեւ կ'ուզէ նշել գրողի փրկարար հանգամանք մը։ Կայ այդպէս նաեւ պատ-կերը երբ ամուսն երախային որ պայման-ներու բերումով կը զրկուի իր մօր կործա-քէն, որովհետեւ ըլլալով աղքատ, մայրը հարկադրուած է սնանկ այլ երախայ մը։ Եւ ուրեմն գրողին սկզբնաւորութիւնը կը կազմուի այս զրկումի, մօր մարմնի օգ-տագործման ու երախաներու փոխանակ-ման փորձառութեամբ։ «Կեանքին պէս» վէպը կը կրէ նաեւ «Հէքեաթ մը» երկա-տարաբար։ Հէքեաթ մը, որովհետեւ Օ-չական «Մնացորդաց» կը համարէ իր ժամա-նակին պատմութիւն, ուրեմն պատմութիւնը որպէս Հէքեաթ։ Բայց նաեւ, որովհետեւ այդ կեանքը «պատմութիւն իսկ չի կըր-նար ըլլալ, այնքան որ ամէն իրողութիւն հոս ունեցած է ընթացիկէն տարբեր կեր-պարունք մը»։ Վկայողին պաշտօնն է դատնայ կեանքի գրագիրը, մնալով պատ-մութեան սեմին, փորձարկելու համար դժուարութիւնը կամ անկարելիութիւնը կեանքին պատմութիւնը ձեւափոխման։ Ու-րեմն սկիզբը նաեւ վէպին ու անոր ժամա-նակաշրջանին սկիզբն է, Հէքեաթի աւար-տին։ Հէքեաթի ժամանակը կ'աւարտի Ա-ղէտով։ Նշանեան նշեց որ Սփիւրֆի գոյու-թիւնը նաեւ վէպի ժամանակաշրջանն է, ու Օչական ոչ թէ միայն մեծագոյն վի-պագիրն է Ի. դարուն, այլ նաեւ այս ի-մաստով է անոր առաջին վիպագիրը։ Այս-պէս պէտք է հասկնալ նաեւ Աղէտէն ետք գրողին, այսինքն վիպագիրին աւետումը։ Այստեղ նշանեան խօսեցաւ «Մնացորդա-ց»ի ծրարի ծագումին ու զարգացումին մասին։ Օչականի մտքին մէջ վիպասանի իր կարողութիւններուն ինքնադրա-դարձումին հետ, վերադառնալով վիպա-սանի սկզբնաւորութեան, այս-պէս նաեւ կարողութեան փոխանակումը դր-ւագիր, գեղարարը նշեց որ փոխանակ-ումին հետ կայ նաեւ այլին, միւս երա-խային ինքնութեան հետ նոյնացումի ձե-ղեվիմակ մը, միւս՝ որ պիտի դառնայ սպայազանի թուրք փաշա, որ կը ընդ գահն ու զահիճի բարեութեան, հոգեբանութեան զոհին մօտ։ Օչականի մօտ կայ ի-րականութեան ու եղիլութիւններու զոհա-գործական ըմբռում մը։ Անիկա կ'ե-րկուի «Մնացորդաց»ի առաջին մասին մէջ, ուր կայ ամուսնեան դրուածք մը, և ու-րեմն կը զուգակցի հարուստեան աղէտի մը մասին Հէքեաթ մը։ Հէքեաթը կը պատ-մէ գերդաստանի մը հիմնադրի արարելն մասին, երբ ան կը փոխանակէ իր դատ-կը ծառային պատկեր, փրկելու համար դայի թուրք բարձր պաշտօնատարին, ճի-րանէն։ Այս գրուածքը չորս սերունդ ետք կը յանդի նոյն գերդաստանին ամուս-նեան։ Հայրութեան աղէտը տեղադրուած է զոհագործական համակարգի մը մէջ որ կը բանի իշխելու նպատակով, և ուրեմն կայ սկիզբէն։ Աղէտը կուգտի նաեւ վերջ մը գնելու Հէքեաթին։ Վկայասանը կը յայտնուի այս պահուն երբ Հէքեաթը պի-տի կորստի։

Յաջողութեամբ, Պէյրութէն Պոզու Մնացու-նի կ'ուղիթով, որուն նիւթն էր «Օչական ու իր ժամանակակիցները» խմբագրի մը տեսակետը։ Պոզու Մնացու-նի, ինչպէս ծանօթ է, Օչականի մահուանէ ետք անկէ հրատարակուած հատորներու մեծ մասին խմբագիրն է, և Մարկ Եւանեան, ծանօ-թութեան բաժնին մէջ յիշեց, որ փափա-քած էր որ ան խօսէր այդ խմբագրական հսկայական աշխատանքին մասին, որ-ւած ըլլալով Օչականի ձեռագրին յարու-ցած ընթացիկութեան գոտարարութիւն-ները, պարբերականներու մէջ ցրուած յոյս տեսած օրինակներու մէջ սպրդած բազմաթիւ զբաշարական սխալները, և այլն, ինչպէս նաեւ որպէս աշակերտ, խօ-սէր անոր յարաբերութիւններուն, մասին իր ժամանակակիցներուն հետ։ Մնացու-նի նաեւ հակիրճ տեղեկութիւններ Օ-չականի առաջին գրական ծանօթութիւն-ներուն մասին, սկսելով Պոզուայէն, Ար-մաշ, Պոլիս, Եւրոպա ու Միջին - Արե-ւելք։ Այս խօսեցաւ անոր մահուան տաս-նամեակին առթիւ իր աշակերտներուն կազմակերպած յարգանքի երկերուն մա-սին, որոնք, առթիւ նաեւ հրատարակուած էր «Մնացորդաց»ի երկրորդ ու յետագայ օրինակը, զանիկա կազմելու համար մա-մուսին մէջ ցրուած կտորները հաւաքելու աշխատանքին մասին։ Այս յիշեց 1973 թուականին Մեկտինցի գրական մրցա-նակին հաստատման իր առաջարկը ան-ջին, զիբըր Օչականի հրատարակելու մա-սին, Չեկուցարըր խօսեցաւ նաեւ ծննդ-եան 100-ամեակին կղած հրատարակու-թիւններու շարքին, «Մնացորդաց»ի ե-րկը հատորներուն ու վերջերս յոյս տե-սած շարքերուն մասին, ծանրաբարձր հրատարակչական աշխատանքին ու մեկե-նասի հարցերուն վրայ, փոխանակ խօսե-լու խմբագրական աշխատանքի, մանրա-մասնութիւններուն մասին, ձեռագրի ու գիրի վերածանման, աղբիւրներու դատ-րուումին, կիրարկուած մեթոտարանու-թեան և այլն, որ պիտի ըլլաւ իր կար-ծինքն այս առիթով առիթ պատշաճ ու շա-հական քան որունց այլպէս հետաքրք-րական տեղեկութիւնները, և ինչ որ, գոնէ յոյս ծրարողն ու նշանակաւ ներա-ծակալին, կը պատկերէ ինքնը։

Վաճ Օչական ներկայացուց «Օչական» իրրեւ մարդ և գրող» յիւթը։ Առաջին մասով մը ան խօսեցաւ մարդ և գրող նոյնացումին մասին։ Օչականի գրութիւն-ներուն մէջ ան մատնանշեց խոսքի մը, օրգանական խանգարումի մը, կար-ծես անոր ըլլալին մեղմ անկախ էութիւնները որոնց մէջ ընթացողը կը մը-լործուի։ Անոր մէջ կայ ոճի ու խորքի միաձուլում մը, չեղիւսիկ խորհրդա-ւոր շունչով կնքուած։ Գրքու արարը ա-նոր համար ճեղմակ թույլին առջև պարպուելին էր, անոր հմայքին ու տուած ազատութեան արդիւնք։ Պարպումի այս պահերը բարձրութեան վրէժնազրուածի պահեր են, ահապէ մը պատուահաններ որպէ ներս նայող մարդկային ողբերգութեան ու հրաշալի օրէնքներուն զարգացողի հան-դիստեան կը դառնայ։ Գրելը բնակու-թիւն մը ունի անոր համար, մաքին մէջ մտայնութիւն վիճակ մըն է, աշխատել կայ մաքին մէջ ու կը բաւէ որ ան պարպէ իր հանդիսանայ այն շարքերը որ կը միա-ցին գայն մարդոց ու բնութեան։ Անոր հերոսները սիրոյ և սեռի զոհեր են։ Օչա-կան մասնաձեւան կուտայ մուլտիքի ու տարիանքի, քաջութեան ու յանդու-թեան պահերը, անոնց մարդկային նկա-րագիրը կազմող պահերը, որովհետեւ ան ձանձրացած է դանոնք մօտէն ու ստեղծելու պէտք չունի։ Երկրորդ մասով գեղար-տութեան ընթացիկ չորս ստորգութիւններ անոր գործին առընչուող։ Ժամանակը, որ կը բաժնուի սովորական, վիպային, ներքին հոգեբանական ու սերունդներու ժամանակի տեսակներուն։ Առաջինը կեանքի ու գործողութեան ժամանակն է, երկրորդը գրագիրը կ'օգտագործէ արա-ման ստեղծելու համար, որունց կեանքի

չեղեց որ պիտի խօսէր մասնաւորապէս վէպի մասին մասին։ Ան յիշեց որ Օչա-կան ինքզինքը համարելով տեսարան, նոյնիսկ յաճախ հերքելով տեսութիւններ, մեր գրական դաշտին մէջ կղած է վէպի ժանրի հետեւողական ստեղծողներէն։ Ան նշեց անոր վերլուծական ժամանակներու ժխտում - հաստատում գրողական է, ընդթը, ուր վէպի շեղումները միաժամա-նակ կը յանդի գայն հաստատող տեսու-թիւններու։ Ան նշեց որ ժանրի երկուսը խարսխուած է ժանրագիտակցութեան երբեակ հիմնուած ժանրը իրրեւ գրական-նութեան յիշողութիւն, իրրեւ ընկերա-յին - մշակութային կենսոլորտի ստոր-գիւղի և վերջապէս իրրեւ ընթացողի ու գրողի պայմանաւորուածութեան ար-դիւնք։ Օչականի մօտ կեանքի նուաճումը, անոր լիակատար անդեռելիութիւնն ու անպատկերութիւնը, ունին գրական կշիռ։ Այսպէս, վէպը կը կիրարկուի իրրեւ կեանքի անդրափոխանցում, և իրա-րանատեղծութեան հաստատումները կը գործեն նաեւ վէպին մէջ։ Վէպը կը միտի կեանքի գեղարտեստական ընդլայնումին ու եթէ ան հասու չէ պարզ մարդ մը նը-ւաճելու իրրեւ հերոս, այս ան դուրս է վէպի Օչականեան ժամանակներու։

Չեկուցարըր օրինակներով նշեց Օչա-կանի կեցուածքը հանդէպ հայ դասակար-գի պատմութեան համապատկերին մէջ կիրարկուած ժանրերուն, սիրավէպ, թեյ-թոնային - ժամանցային վէպ, արկածա-խնդրական վէպ, պատմավէպ, գաղափա-րագրական վէպ։ Առաջինը պարագային օրինակ, չեղիւսիկներու մեծ մասն է գրչին տակ ան ինկած է ժամանցային ի-նչոյթին տակ ան այդ կիրարկումները կի-նան ժանրի հերքում, մերթումեր զարչին մէջ, մինչ օրինակ իրապաշտներու կարգ մը իրագործումները սիրավէպի, որ կը յատկանշուի մարտադրութեամբ, կի-նան ժանրի հաստատումը զաշտին մէջ։ Օչական առհասարակ ժամանցայինը է-թխուած, ինչպէս նաեւ գիպուածի, առ-ժուածի, գաղտնիքի, արկածի արտա-մակարդակներու սեւեռումը, կըր-նոնք չեն նուաճեր անոնց ներքին մակարդակը։ Պատմավէպի պարագային նոյնպէս, երբ անոնք չեն նուաճեր ժամանակ, անհատ-ներու, հերոսներու իրականութեան կեն-սոլորտը, այս կիւնան ժխտումի դաշ-տին մէջ։ Օչական կ'առանձնացնէ ժանր վէպի տեսակը, որ կը յատկանշուի ըն-դարձակութեամբ, ու այն կը ծառայէ կեանքի ընդլայնումին, ներաշխարհնե-րու, գործողութեանց ներքին ծառայման, ինչպէս օրինակ «Մնացորդաց»ի մէջ, թե-լարականութեամբ և վերջապէս բոլոր տարբերու համամասնութեամբ ու ներ-դաշնակութեամբ։ Ի՞նչ է վէպը արդու-մին։ Օչական կը պատասխանէ՝ վէպը կեանքն է, եթէ մեր տարիքը սահմանա-նունի, սահման չունին մեր օրական առ-րումները»։ Վէպը ուրեմն կեանքի, կեն-սոլորտի, ապրումի անդրատեսողութիւնն է, վերժամանակայնութիւնը ստեղծագոր-ծութեան մէջ, անոր նուաճումը։

Տրուած ղեկընդներու տարողութեան ու ընդթով, արուած ըլլալով նաեւ Օչակա-նի տեղն ու դերը ոչ թէ միայն Ի. դարու հայ գրականութեան, այլ նաեւ Սփիւրֆի, այսինքն մեր ինքնատեսութեան ու ինչո-հասկացողութեան գործընթացին մէջ, կը կարծենք որ Օչականի գիտափոխողը կը բերէր մօտեցումի լրջութեան ու դրական-նութեան նկատմամբ յանձնառու դիլեթ-րոզում մը, որուն յաճախ չէ որ կը ան-դիպինք մեր իրականութեան երբեք ու-սուցիկ ու ընդհանրապէս ինքնազիտակեց երկուսից ներս։ Ողջունելի ձեւանակ մը, որ կը դեռնէ գրողը իրեն պատշաճ լրջ-լուծութեան շրջանի մը մէջ, դուրս բանա-լով նաեւ գործին ընթացման խորացու-մին ու ծառայումին, առիթը տալով նաեւ ներկաներուն նախաձեռնակ մը քաղելու մէկ օրուն մէջ անոր շուրջ տարուած տարիներու աշխատանքին ու տեղեկանա-լու անոր։

Վերջին ելոյթով հայաստանցի մտաու-րական Գրիգոր Յակոբեան ներկայացուց «ժանրերու հարցը Յակոբ Օչականի գր-րութիւններուն մէջ» յիւթը։ Յակոբեանը արուած ըլլալով նաեւ Օչականի տեղն ու դերը ոչ թէ միայն Ի. դարու հայ գրականութեան, այլ նաեւ Սփիւրֆի, այսինքն մեր ինքնատեսութեան ու ինչո-հասկացողութեան գործընթացին մէջ, կը կարծենք որ Օչականի գիտափոխողը կը բերէր մօտեցումի լրջութեան ու դրական-նութեան նկատմամբ յանձնառու դիլեթ-րոզում մը, որուն յաճախ չէ որ կը ան-դիպինք մեր իրականութեան երբեք ու-սուցիկ ու ընդհանրապէս ինքնազիտակեց երկուսից ներս։ Ողջունելի ձեւանակ մը, որ կը դեռնէ գրողը իրեն պատշաճ լրջ-լուծութեան շրջանի մը մէջ, դուրս բանա-լով նաեւ գործին ընթացման խորացու-մին ու ծառայումին, առիթը տալով նաեւ ներկաներուն նախաձեռնակ մը քաղելու մէկ օրուն մէջ անոր շուրջ տարուած տարիներու աշխատանքին ու տեղեկանա-լու անոր։

1998 Դեկտեմբեր 9
Սան - Ֆրանսիսկո

PUBLICATIONS
RECUES

NOUVEAUX LIVRETS
SPIRITUELS
LA LUMIERE DE NOEL

VATCHE IKNADIOSSIAN,
Archimandrite

Marseille 1998, n° 8

Ասպարեկ

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 21, 1998, 90րդ ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 10,868
SATURDAY, NOVEMBER 21, 1998, VOLUME 90, NO. 10,868
ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ 2. 3. ԴԱՇՆԱԿՅՈՒԹԵԱՆ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ

WEEKEND EDITION

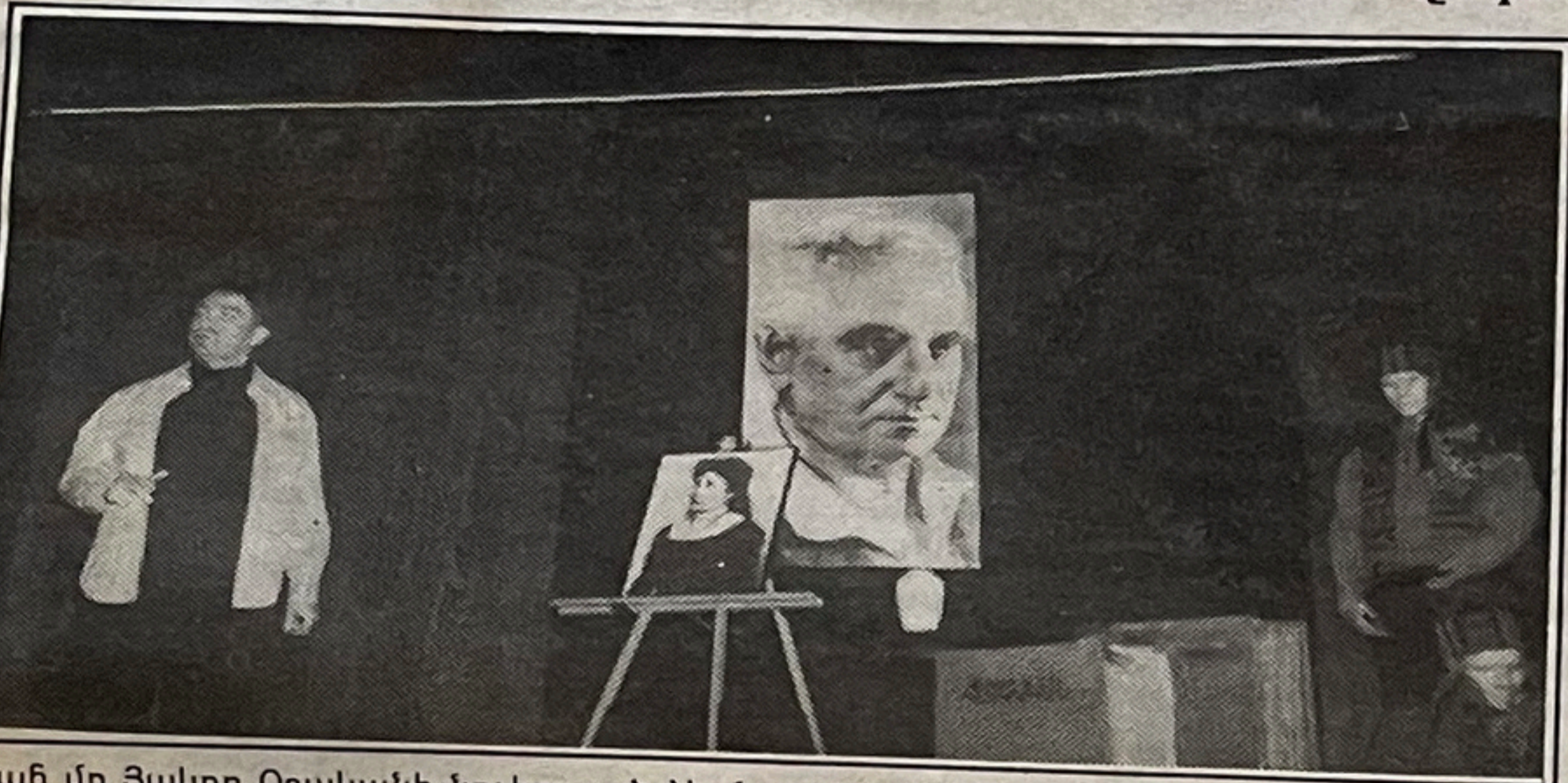
ASBAREZ
Armenian Daily Newspaper
Salpi Mardirosian Armenian Center
419 W. Colorado St.
Glendale, CA 91204

THE OFFICIAL PUBLICATION
OF THE
A. R. F. WESTERN USA
ESTABLISHED 1908

SINGLE COPY 75¢ ՀԱՏԱՎԱՋԱՌ

ՅԱԿՈՐ ՕՉԱԿԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ «Յակոր Օչականի կեանքն ու Գործը Դուրս Կը Մնան Մեր Հասկացողութեան»

Ըստ Վահէ Օչական

Պահ մը Յակոր Օչականի նուիրում ձեռնարկէն. ձախին՝ Արամ Գուլումճեան կը ներկայացնէ «Շահապա»-էն տեսարան մը

ՆԱԶ ՏԵՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Ուրբաթ, Նոյեմբեր 13ի Երեկոյեան, Կլէնտէյլի Հանրային Գրադարանի սրահը լեցուն էր Յակոր Օչականի գրականութեան իրենց յարգանքի տուրքը տալու եկած Հանդիսատեսներով:

Օչականի մահուան 50ամեակի ոգեկոչումը առիթ մը եղաւ քալիֆորնիական Հայութեան՝ որոշ չափով մտնելու Օչականի աշխարհամարտին ու գրական հարուստ աշխարհին:

Ձեռնարկը կը հովանաւորէր «Համազգային»ի Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջ. Վարչութիւնը, որ այս առիթով առաջացուցած էր յատուկ յանձնախումբ:

Քիչ մը ուշացումով սկսած ձեռնարկը, որ տեւեց շուրջ երեք ժամ, ու յաճախ ծանրաբեռնուեցաւ երկարապատում գեղարուեստական յայտագրով, յոգնեցուցիչ ըլլալով Հանդերձ Հետաքրքրական էր, այն իմաստով որ իր ժամանակին եւ եկող ժամանակներուն տակաւին իր մեծութեան տարողութեամբ չհասկցուած գրագէտը՝ Յակոր Օչական, ներկայացուեցաւ գրականագէտներ Գրիգոր Պլլտեանի (Փարիզէն) եւ Մարկ Նշանեանի (Նիւ Եորքէն) կողմէ, որոնց վրայ կու գար աւելնալու երրորդը՝ Օչականի որդի Վահէն:

Յայտագիրը սկսաւ սահիկներու ցուցադրութեամբ (պատրաստութիւն Արա Օչականի), զուգահեռ ներկայացումով Օչականի կեանքը (Շար. 8րդ էջ)

Նախագահ Քոչարեան Վրաստան Այցելեց

Ջոյգ նախագահները կ'ողջագուրուին

ԵՐԵՒԱՆ («Նոյեան Տապան»)։- Ուրբաթ, Նոյեմբեր 20ին, Վրաստանի մայրաքաղաք Թիֆլիս ժամանեց Հայաստանի նախագահ Ռոպերթ Քոչարեան ու իր վրացի պաշտօնակից էտուարտ Շեւարճեանի հետ զլուխ-զլիտի տեսակցութիւններ ունեցաւ ու գործակցութեան փաստաթուղթեր ստորագրեց:

Ժամանումէն անմիջապէս ետք, նախագահ Քոչարեան մէկ ժամ տեւողութեամբ առանձին Հանդիպում մը ունեցաւ Շեւարճեանի հետ, մինչ երկու պետութիւններու պաշտօնական պատուիրակու-

թիւնները զուգահեռաբար կը բանակցէին: Ապա նախագահները ստորագրեցին Հայաստան-Վրաստան բարեկամական յարաբերութիւնները խորացնելու միտող յուշագիր մը, որմէ ետք տուին միացեալ մամուլի ասուլիս մը:

Ըստ Շեւարճեանի, Քոչարեանի հետ իր ունեցած Հանդիպումէն ինք մեծապէս բաւարարուած է, որովհետեւ կը խօսէր բազմակողմանիորէն զարգացած, համարձակ եւ սկզբունքային մարդու մը հետ, որ ոչ սովորական եւ շատ հետաքրքրական Հայացքներ ունի օրուան խնդիրներուն նկատմամբ: Շեւարճեանն ոչ ընթացիկ համարեց նաեւ ստորագրուած փաստաթուղթը, որ կ'արտայայտէ երկկողմանի գործակցութեան ներկայ մակարդակը, ընդհանուր հետեւ (Շար. 19րդ էջ)

Իտալիա Կը Մերժէ Օչականը Ձերբակալելու Թուրքիոյ Դիմումը

ԹՈՒՐԿԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՍՊԱՌՆԱԼ

ՀՌՈՄ, ԱՆԳԱՐԱ («Րոյթըրը»)։- Հարուած մը եւս հասցնելով արդէն իսկ մտահոգիչ կերպով փխրուն դարձած Թուրքիա-Իտալիա յարաբերութիւններուն, Հոռոմի վճռարեկ ատեան մը Ուրբաթ, Նոյեմբեր 20ին որոշեց մերժել Գիւրտիստան-

նի Բանուորական կուսակցութեան ղեկավար Ապտալլա Օչականը ձերբակալելու համար Թուրքիոյ կառավարութեան ձերբակալութեան միջազգային դիմումը, սակայն որոշեց, թէ Օչական պէտք չէ հետանայ Հոռոմի սահմաններէն, մինչ

Գերմանիոյ կողմէ արձակուած ձերբակալութեան վճիռը կը քննուի:

Ատեանին որոշումը հիմնուած էր Իտալիոյ սահմանադրութեան այն տրամադրութեան վրայ, որ արտօնութիւն չի տար կասկածելիներ յանձնել այն երկիրներուն, ուր մահապատիժը ի գորու կը մնայ:

Թուրքիոյ իշխանութիւնները Օչականը յանձնելու դիմումը ներկայացուցած էին անցեալ շաբաթ, անոր ձերբակալութենէն անմիջապէս ետք:

Օչականի փաստաբանը յայտարարեց, թէ ան տնային կալանքի տակ պիտի մնայ Հոռոմի մէջ եւ ամէն օր պէտք է ներկայանայ ոստիկանութեան:

Նոյն օրը, Գերմանիոյ կառավարութիւնը յայտարարեց, թէ առայժմ Օչականը յանձնելու դիմում պիտի չներկայացնէ Իտալիոյ կառավարութեան: Գերմանիա ձերբակալութեան թուականէն ետք 40 օր ունի նման դիմում մը կատարելու եւ իտալացի դատաւորը յայտարարեց, թէ Օչական (Շար. 19րդ էջ)

ՊԱՔՈՒ-ՃԵՅԶԱՆԻՆ ԸՆԴԴԻՄԱՆԱԼՈՒՆ ՀԱՄԱՐ՝ Թուրքիա Կ'որոշէ «Պրիթիշ Փեթրոլիում»-էն Ներածումները Սահմանափակել

ԱՆԳԱՐԱ, ԼՈՆՏՈՆ («Րոյթըրը»)։- Թուրքիոյ ուժանիւթի նախարարութեան բարձրաստիճան պաշտօնատար մը Ուրբաթ, Նոյեմբեր 20ին հաստատեց, թէ Թուրքիոյ իշխանութիւնները որոշած են նուազագոյնի իջեցնել բրիտանական «Պրիթիշ Փեթրոլիում» եւ անոր գործակից ամերիկեան «Ամոքո» քարիւղի ընկերութիւններէն ներածումները, որովհետեւ Ատրպէյճանի Միջազգային Ընկերակցութեան մէջ մեծ համեմատութեամբ բաժնետոմսեր ունեցող այդ ընկերութիւնները կ'ընդդիմանան կասպեան քարիւղի արտած-

ման համար Պաքու-Ճէյհան քարիւղատարի ծրագրին: Պաշտօնատարը աւելցուց, թէ որոշումը ընկերութիւններուն դէմ պատժամիջոց մը պէտք չէ նկատել եւ աւելցուց, թէ կառավարութեան այս յանձնարարութիւնը ի գորու պիտի մնայ, մինչեւ որ այլ զարգացումներ տեղի ունենան:

Յայտնենք, թէ երկու ընկերութիւնները յառաջիկայ տարի պիտի միանան եւ միասնաբար պիտի տիրապետեն Ատրպէյճանի քարիւղի արտադրութեան մեծագոյն ընկերութեան բաժնետոմսերուն 43 առ (Շար. 3րդ էջ)

Ատրպէյճան Մերժեց ԵԱՀԿի Առաջարկները

ԵՐԵՒԱՆ («Նոյեան Տապան»)։- Հինգշաբթի օր, Ատրպէյճան մերժեց Արցախի հարցով ԵԱՀԿի Մինսկի խմբակի համանախագահներուն բերած առաջարկները, հաղորդեց ատրպեճանական ANS-Press գործակալութիւնը, իր տեղեկութիւնները քաղելով Պաքուի դիւանագիտական շրջանակներէն:

Ատրպէյճանի պաշտօնական մերժումը Հինգշաբթի օր փոխանցուեցաւ Մինսկի խմբակի համանախագահներուն, իսկ յառաջիկայ Չորեքշաբթի, Նոյեմբեր 25ին, մերժումը պաշտօնապէս պիտի փոխանցուի նաեւ ԵԱՀԿի գործող նախագահ Պրոնիսլաւ Կերմէքի, որ այդ օր Պաքու պիտի ժամանէ:

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, (Շար. 19րդ էջ)

ԳԱՂՈՒԹԻ ԿԵԱՆՔԵՆ

«Յակոբ Օշականի Կեանքն Ու Գործը Դուրս Կը Մնան Մեր Հասկացողութենէն», ԸՍԱԻ ՎԱՀԷ ՕՏԱԿԱՆ

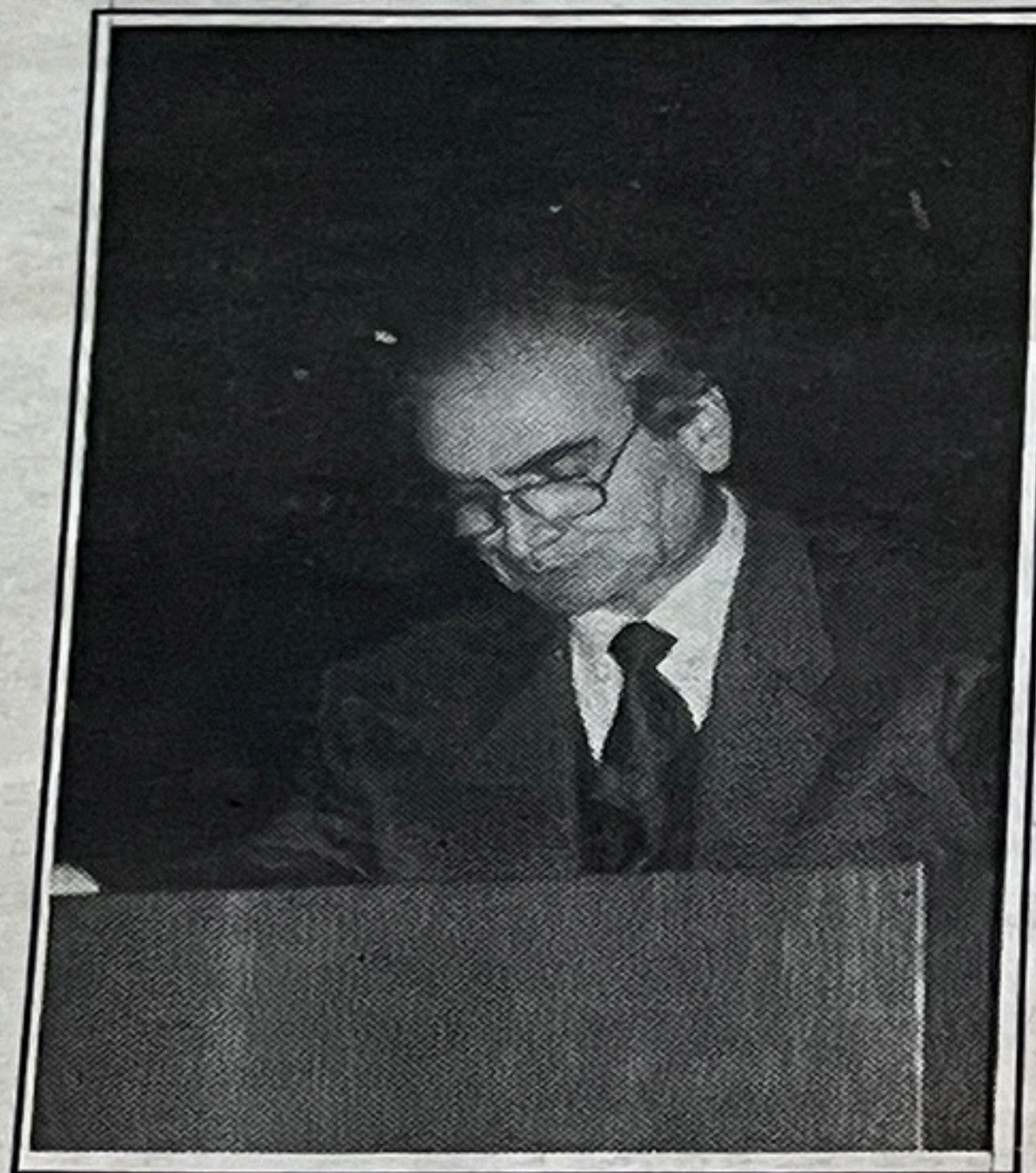
(Շար. Առաջին էջէն)

քին ու գործին (Հրաչ եւ Սեդա Մի-
մոնեան): Գրող եւ Հրատարակա-
գիր Արամ Գույումճեան ներկայա-
ցուց երկու տեսարան «Շահագ»
վիպակէն, իսկ «Գասպար Իփէկ-
եան» թատերախումբի նախկին

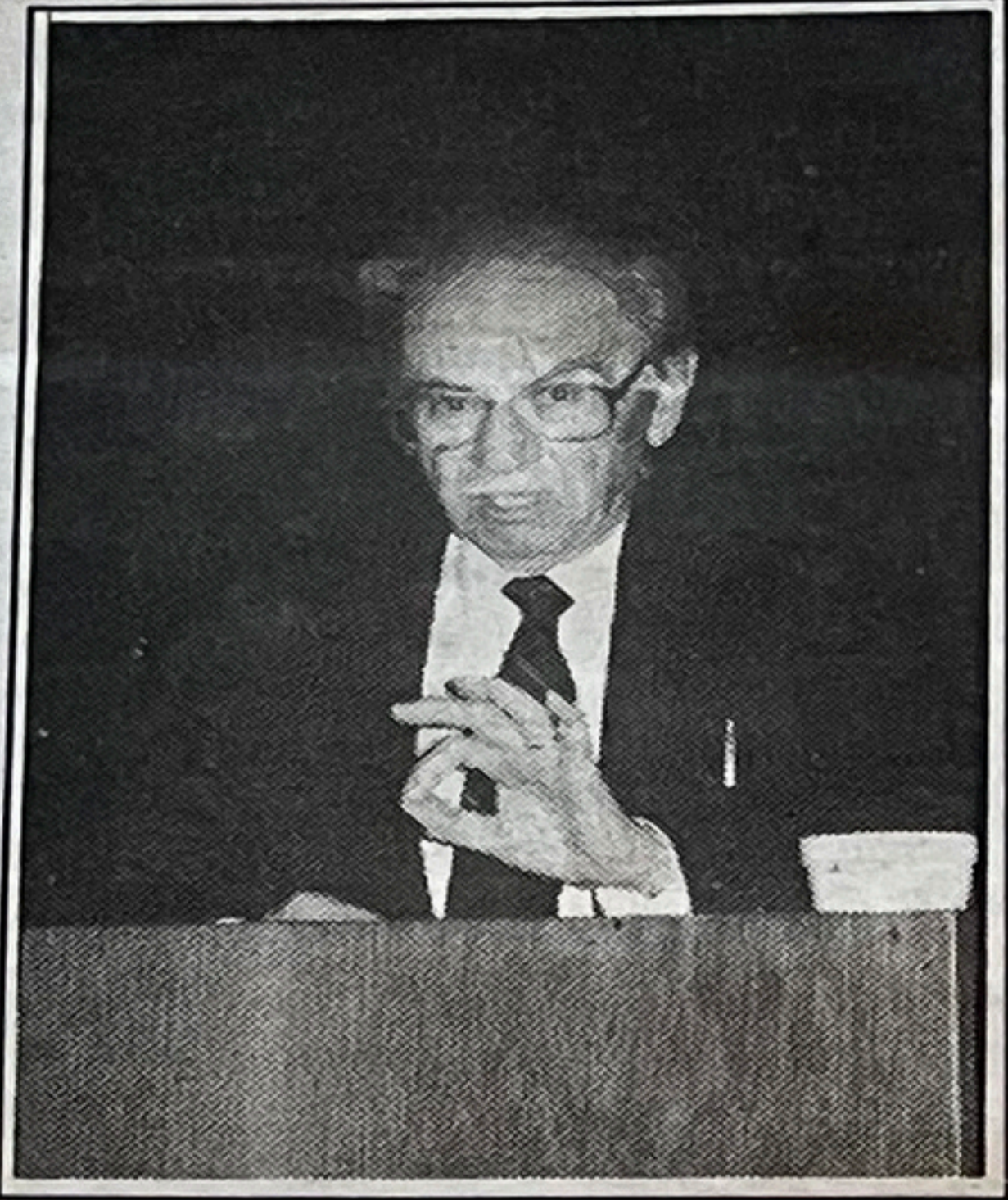
պատկաներ այդ Հասարակութեան:
«Սակայն ժամանակի փոփոխու-
թիւնը թելադրեց, որ նոյն այդ
Ամերիկայում, արդէն տարիներ
առաջ սկսած Հրատարակութիւն-
ներով, գիտաժողովներով, պաշտո-
նական կամ մտերմիկ հանդիպում-

սանն է», ըսաւ Պըլտեան, մատ-
նանշելով այն իրողութիւնը, թէ
մենք չենք կրնար բաղդատել Օշա-
կանի վիպասանի ազատութիւնը
ո՛չ Համաստեղին, ո՛չ Զօրեանին,
ո՛չ Բակունցին, ոչ Զարեանին, ոչ
նոյնիսկ Ռաֆֆին հետ: «Իրմէ

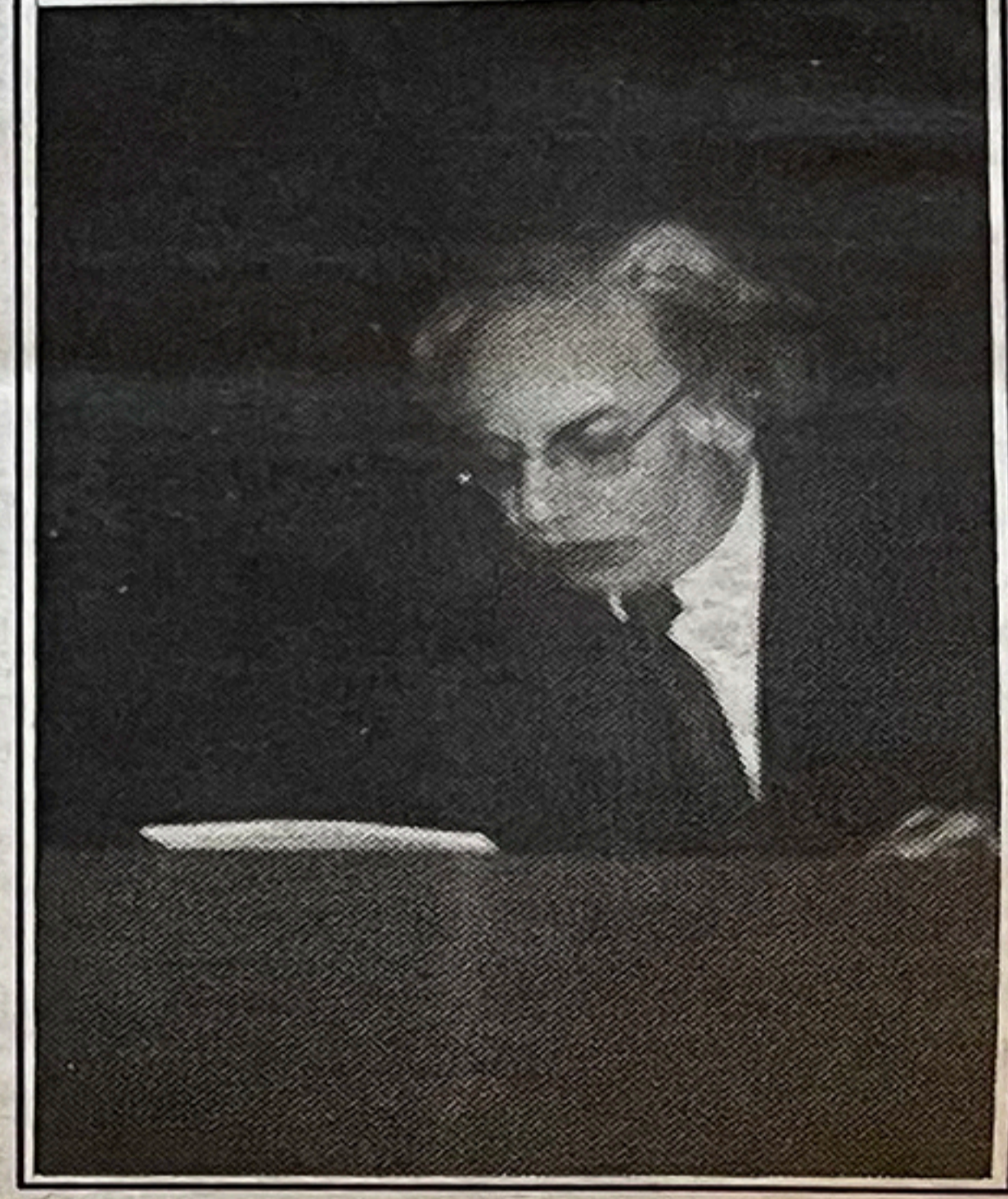
յին եզրն է: Օշականի վէպերէն
«Մնացորդաց»ը ունի, ինչպէս
գրողը կ'ըսէ, Համապատկերային
նկարագիր մը: Այսինքն ժամանա-
կաշրջանի մը պատկերը կը գծէ
Հատորի մը երկայնքին: Օշական
երբեք 18րդ դարու վիպագիրի
անուն չի տար մեզի, մինչդեռ
ամէն տեղ Պալզաքի անունը կը
յայտնուի: Ինք կ'առնէ Պալզաքի
նպատակը՝ գտնել Ֆրանսայի քա-
նորդ դարու պատմութիւնը: Աստ-
ուածային վիպասանը Տոստոյեւս-
կին 1870 թուականներուն ծրագ-
րած էր ամբողջ Ռուսիոյ Համա-
պատկերը նուաճել հինգ Հատոր-
ներու մէջ: Համապատկերային
նկարագիրը ընդհանուր նորոյթ
մըն էր այդ ժամանակին, եւ այդ
նորոյթին կը հանդիպինք Ֆրանս-
սահայ գրողներէն Շահնուրի եւ
Որբունիի մօտ:

Գրիգոր Պըլտեան

Վահէ Օշական

Մարկ Նշանեան

անդամներէն Գարմէն Տէր Կարա-
պետեան ընթերցեց «Մնացոր-
դաց»էն հատուած մը: Գեղար-
ուեստական յղացք՝ Գառնիկ Գա-
ղանճեանի: Բեմակայարարանք ու
գեղարուեստական յայտագիրը
կ'ընդգրկէին թէ՛ դասական եւ թէ՛
նորարարական տարրեր, երեւոյթ
մը որ աններդաշնակութիւն կը
ստեղծէր եւ տպաւորիչ էր:
Հանդիսավարը՝ էլիզապէթ Գրի-
գորեան, որ իր բացման խօսքը
կատարեց հիմնուելով ինքնաբեր-
նադատական էջերուն մէջ Օշակա-
նի ըրած այն յայտարարութեան
վրայ, թէ ինք չկարողացուեցաւ
Ամերիկայի մէջ, որովհետեւ չէր

ների ընթացքում կարդացուի Օշա-
կանը: Գրողը չէր պատկանում այդ
Հասարակութեան, ճիշդ է, բայց
անխուսափելիորէն այդ Հասարա-
կութիւնը պատկանում է Յակոբ
Օշականին», նշեց Գրիգորեան:
Բանաստեղծ եւ գրականագէտ
Գրիգոր Պըլտեան ներկայացուց
«Յակոբ Օշական 20րդ դարու վի-
պասանը»: Պըլտեան Փարիզի
Արեւելեան Լեզուներու Հիմնարկի
դասախօս է եւ գրաբար ու մատե-
նագրութիւն կը դասախօսէ Լիոնի
Կաթողիկէ աստուածաբանական
համալսարանէն ներս:
«Պէտք է ընդունինք, որ Օշական
20րդ դարու հայ մեծագոյն վիպա-

առաջ արեւմտահայ վէպ մը հազիւ
գոյութիւն ունի, եւ կրնանք ըսել,
որ իրմով արեւմտահայ վէպը կը
փակէ իր շրջանը»:
Ապա անդրադարձաւ այն յարա-
բերութիւններուն, որ Օշական ու-
նէր իր ժամանակի միջազգային
գրողներուն հետ (հիմնուելով
անոր նշմարներուն վրայ), իբրև
վարպետներ, որոնց նմանը չունի
ոչ մէկ հայ վիպասան:
Իր վարպետներն էին Պալզաք,
Սթէնտալ, Տոստոյեւսկի, Բրուստ,
Ճէյմս Ճոյս, որոնք կուզան տար-
բեր հորիզոններէ՝ Ֆրանսական,
ուսական, անգլիական գրակա-
նութիւններէն, եւ որոնց կանոնա-
ւոր կերպով կը հանդիպինք Օշա-
կանի վէպերուն մէջ, երբ կը խօսի
վէպի վերջին ընդլայնումներուն
մասին:

Երկրորդ՝ անկայուն ճարտա-
րարպետութիւնը: Վէպը Օշականի
համար կանոնաւոր ճարտարապե-
տութիւն մը չէ: Կը դատապարտէ
Ֆրանսական վէպը շատ կառուց-
ուած ըլլալուն համար: Վէպ Հաս-
կացողութիւնը իր մօտ առաձգա-
կան է, կանոնաւոր ձեւ մը չունի եւ
կրնայ ամէն տեսակի սեղմումի են-
թարկուիլ: Այս մէկը գտած է Տոս-
տոյեւսկիի եւ Ճոյսի մօտ:

Երրորդ՝ գործողութիւնը, որուն
գիտը գտաւ Բրուստի կամ Ճոյսի
մէջ: Ներքին գործողութիւնը Օշա-
կանի վէպերուն մէջ կ'երկարի եր-
կար էջերու վրայ՝ մասնաւանդ
«Մակ Պտուկ»ին մէջ, երբ Թովմա-
սիկը կը գարնէ ղուրը եւ կը սկսի
ներքին գործողութիւնը:
Շեղումը՝ յանկարծ ճամբայ մը կը
բացուի եւ կ'երկարի մինչեւ վերա-
դարձ դէպի նիւթ: Այստեղ եւս մեծ
եղած է Օշականի վրայ Բրուստի
ազդեցութիւնը, հաւատալով որ շե-
ղումներէ՝ փակագիծները, շատ
աւելի հետաքրքրական են քան վէ-
պին նիւթը: Այդ շեղումները ոճա-
յին հնարքներ չեն, այլ պատումը
խախտող տարրեր:

Օշական հետաքրքիր է միջազգա-
յին վիպագիրներու զանազան տե-
սակներով (փիլիսոփայական եւ
արկածախնդրական). անոր միտքը
չի սահմանափակուիր իր փոքր
ածուին մէջ, այլ կը տարածուի: Կը
քննադատէ Ֆլոպէրը, որ մկրատի
վիպասան մըն է:
Պըլտեան հաստատեց, թէ Օշա-
կան վէպը կը համարէ բաց դաշտ
մը, ուր պիտի արձանագրուի
կեանքը: Ան կը գիտակցի, թէ վէ-
պի աւանդութիւնը էպպէս
արեւմտեան աւանդութիւն մըն է
եւ իր վէպը կ'արձանագրէ
արեւմտեան աւանդութեան հունին
մէջ:
Իր խօսքի երկրորդ բաժնով Պըլտ-
եան անդրադարձաւ քանի մը կէ-
տերու, որոնց կը հանդիպինք վէ-
պի իր հինգ վարպետներուն մօտ:
Առաջինը՝ վէպի Համապատկերա-

Պըլտեան իր խօսքը եզրափակեց
ըսելով, թէ Օշականի համար վէ-
պը տեսակ մը սրբազան գործողու-
թիւն է. ան յաջողեցաւ մեր վէպը
բանալ դէպի իր դարը:
Մարկ Նշանեան, որ ներկայիս կը
վարէ Նիւ Եորքի Գոյումպիա հա-
մալսարանի Արեւելեան Լեզուներու
Հայկական Ամբիոնը եւ կազ-
մած է լիակատար մատենագիտու-
թիւնը Յակոբ Օշականի, խօսեցաւ
«Յակոբ Օշական, ինչպէ՞ս սկսիլ»
նիւթին մասին:
Նշանեան հարցը տուաւ. ուրկէ՞
սկսիլ կարդալ Օշականի գործը՝
«Նոնարհներ»է՞ն, «Մնացոր-
դաց»է՞ն, «101 Տարուան»է՞ն,
«Մակ Պտուկ»է՞ն, «Մայրիներու
Շուքին Տակ»է՞ն, «Համապատկեր»
կոթողային գործէ՞ն: Եւ այս ձեւով
Համապատկերը գծեց անոր գրա-
կան գործերուն:
«Ոչ միայն չունինք մինչեւ այսօր

USA & CANADA

1999

**ԱՅԿԱԿԱՆ
Ե Լ Լ Օ Փ Է Յ Ձ**

ՀԻՄՆԻՍԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ
ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՀԵՌԱՆՈՍԱՅԱՆԿ

**ՇՏԱՊԷՔ
ՉԵՏԵՂԵԼՈՒ ՉԵՐ
ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐԸ**

**ARMENIAN YELLOW PAGES
& ALMANAC**

(818) 504-2550

Hamo Vassilian, Editor. 9th Edition

La Petite France

International French Bakery & Fine Pastries

Կ'ընդունինք եւ կ'առաքենք մեծաքանակ ապսպրանք՝
ճաշարաններու, վաճառարուներու եւ հաւաքոյթներու համար

(626) 445-0392

411 E. Huntington Dr. #101, Arcadia, CA 91006

ԳԱՂՈՒԹԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

«Յակոբ Օշականի Կեանքն Ու Գործը Դուրս Կը Մնան Մեր Հասկացողութեան», ԸՍԱԻ ՎԱՀԷ ՕՏԱԿԱՆ

Լիկապէթ Գրիգորեան

ընդհանուր որեւէ փորձ օշական-
եան գործի մեկնարանութեան,
բայց չունինք մինչեւ իսկ կարելի
հասկացողութեան մը սկզբնաւո-
րութիւնը»:

Օշականի մասին գրողներէն լա-
ւագոյնը համարեց փարիզարնակ
Մկրտիչ Պարսամեանը, որ գոնէ
կարդացած էր ու կը պատմէր վէ-
պերը:

Նշանեան հարց տուաւ, թէ Օշա-
կանի խօսքը յիսուն տարի վերջ
պիտի հասկցուէ՞ր, եւ մատնանշեց
այն իրողութիւնը, որ Օշական իր
գրականութեան թէ՛ մա դարձուցած
է սկսելու դժուարութիւնը: Եւ այս
իսկ մեկնակէտով բացատրեց, թէ
Օշական միշտ վերամշակած ու
ճոխացուցած է իր գրածը:

«Կեանքիս Մէջ» ինքնակենսագ-
րական վէպին վրայ կեդրոնանա-
լով՝ որոշ բացատրութիւններ
տուաւ Օշականի գրելաձեւին մա-
սին, ուր ան առաջնահերթ կարե-
ւորութիւն տուած է հէքեաթնե-
րուն:

Նշանեան եզրակացուց, թէ Օշա-
կան իր վէպը կը սկսի հէքեաթով:
Սկսիլը հէքեաթէն դէպի վէպ անց-
նելու հարցն է, որ Օշականի
գրականութեան մեծ հարցը եղած
է:

Վերջին խօսք առնողը Վահէ Օշա-
կան, իր հօր մուտքը մեր գրակա-
նութեան մէջ համեմատեց գերբը-
նական երեւոյթի հետ, որ կատա-
րեց առաջին արհեստավարժ քայ-
լը արեւմտահայ գրականութեան
մէջ: «Իր ծլարձակումի առաջին
նշանները քսաներորդ դարու
դարձուածքին, շրջանն է նաեւ
արեւմտահայ գրական զգայարան-
քին ընդդատակեան խմորումնե-
րուն, իրրեւ արդիւնք արտաքին
ազդակներու՝ թրքական ճնշում,
Եւրոպական մշակոյթի ազդեցու-
թիւն:

«1900-1910 արեւմտահայ գրա-
կանութեան մեծանուն անուննե-
րէն կարելոր թիւ մը իր առաջին
յայտնութիւնը կ'ընէ՝ Թէքէեան,
Սիամանթօ, Մեծարեան, Ինտրա,
Վարուժան, Եսայեան, Արփիար-
եան, Զոպանեան եւ Օշական»,
ըսաւ րանխօսը:

Օշականի պարագային շատ
դժուար համարեց զանազանել
մարդը իր գործէն, այն իմաստով
որ վիպային հերոսներուն ու իր
միջեւ չկայ հեռաւորութիւն: Օշա-
կան իր կեանքը ապրեցաւ իրրեւ
վիպային հերոս մը, ապրելով
անոնց բոլոր իմացական ու զգա-
ցական փորձառութիւնները եւ այդ
հանգոյցը համարեց անոր գործին:

Գարմէն Տէր Կարապետեան

Իր անձնական փորձառութեան
մեկնելով՝ Վահէն պատմեց իր հօր
վիպային հերոսի նկարագրին մա-

սի. հաստատեց, թէ՛ «Իր գործը կը
տանի դէպի խախտում բանի մը,
որ կեանքի ընթացիկ կազմակեր-
պութիւնն է, նախադասութիւննե-
րու շարքն է, բառերու առողջու-
թիւնն է: Կեանքը, որ պիտի ապ-
րէր փոխադրած է իր գործին մէջ:
Այս է որ իր գործին կու տայ ներ-
քին թափը, հերոսներուն կու տայ
իրենց իրաւութիւնը, եւ հեղինա-
կին՝ իրականութիւնը, ոճին ինք-
նատպութիւնը»:

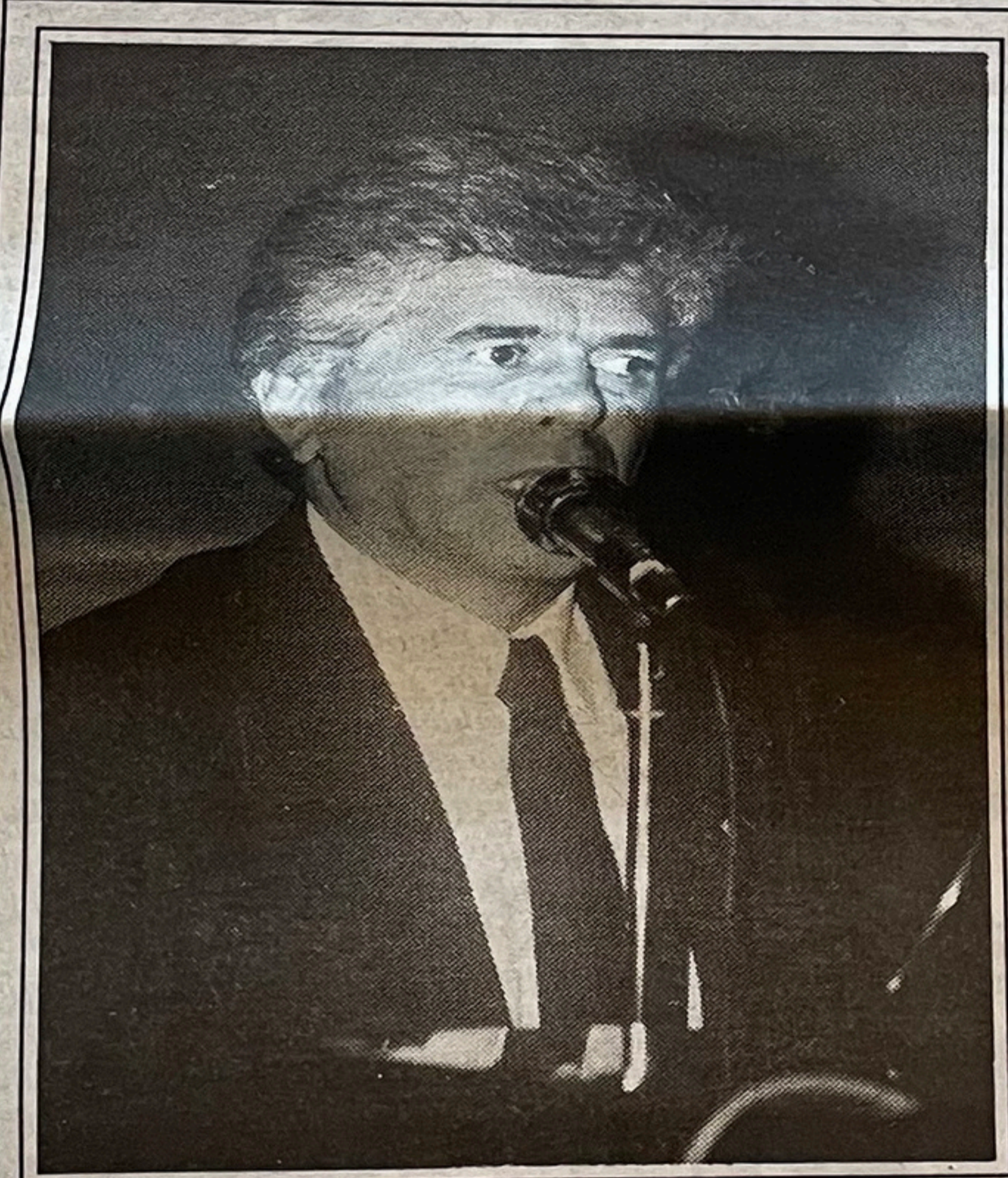
Որդին հօր մասին վկայեց իրրեւ
մարդ մը, որ կրնար քսան տարե-
կանին ծրագրել իր կեանքը: Իր
գործերը կը գրէր մտքին մէջ,
մինչեւ յետին մանրամասնու-
թիւնը: Մեծագոյն ցաւը եղած է
այն, որ մտքին արգանդէն պիտի
չկարենայ աշխարհ բերել ամէն
ինչ որ հոն պատրաստ կը սպա-
սէ:

Օշական իր հօր մեծութիւնը կը
գտնէ անոր վէպին մէջ, շատ մը
կողմերէ խոցելի ըլլալով հանդերձ,

եւ իր խօսքը եզրափակելով ըսաւ,
թէ կարելի է հատորներ գրել անոր
գրականութեան մասին, որ հսկա-
յական, քառասյին աշխարհ մըն է
եւ թէ անոր անձն ու գործը դուրս
կը մնան մեր հասկացողութեան:
Եւ որքան տարիները բարդուին
անոր մահուան թուականին վրայ,
այնքան պիտի բարդանայ այդ աշ-
խարհին ճանաչումը:

Յիշենք, թէ այս առիթով հրատա-
րակուած էր Օշականի կեանքն ու
գործը ներկայացնող գրքոյկ, որ
բաշխուեցաւ ներկաներուն:

Հոս անհրաժեշտ է նշել, թէ Հինգ-
շաբթի, Նոյեմբեր 12ին, «Ֆերահ-
եան» ազգ. վարժարանի կազմա-
կերպութեամբ եւ հովանաւորու-
թեամբ Թեմի առաջնորդ Մուշեղ
եպս. Մարտիրոսեանի, կատար-
ուեցաւ Յակոբ Օշականի եւ Աւե-
տիս Ահարոնեանի մահուան 50ամ-
եակին նուիրուած յուշ-երեւելոյ:
Այդ օր Յակոբ Օշականը ներկայա-
ցուց Զարեհ Մելքոնեան:

Հայաստանի
Երաժշտահաններու
Միութեան
Նախագահ
ՌՈՊԵՐԹ
ԱՄԻՐԻԽԱՆԵԱՆԻ
Երաժշտական
Գործունէութեան
35րդ Տարեդարձի
Տօնակատարութիւն

Կիրակի, 13 Դեկտեմբեր 1998
Երեկոյեան Ժամը 6ին
Alex Theatre, 216 N. Brand Blvd., Glendale

- Կը ներկայացուին Ռոպերթ Ամիրխանեանի անդամագործութիւնները՝ երկու արհեստավարժ եւ մէկ մանկական երգչախումբերու հետ միասին
- Նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ՝ Ռոպերթ Ամիրխանեանի
- Երեկոն կը հովանաւորեն Լոս Անճելըսի Իրանահայ Միութիւնն ու խումբ մը արուեստաւէրներ (անուանացանկը տեսել ստորեւ)
- Եթէ կը փափաքիք այս ձեռնարկը հովանաւորել, ձեր նուիրատուութիւնը տուրքէ զերծ է. առաւել, կը ստանաք՝
- Ամբողջ էջ մը երեկոյի գովազդներու գրքոյկին մէջ
- Զեր նուիրատուութեան համապատասխան ձեռնարկի տոմսեր
- Զեր անունը կ'աւելցայ նուիրատուներու ցանկին, որ մինչեւ ձեռնարկի թուականը կը յայտարարուի բոլոր գովազդներուն մէջ

Մանրամասն տեղեկութեանց համար հեռաձայնել (818) 662-9222

- Robert Amirkhanian Concert Sponsors**
- Armenian Society of Los Angeles
 - ABC 2000 Auto
 - International Motors
 - Remedy Drugs
 - Bixel Financial
 - Hi Star Auto Sales
 - Hamlet & Son, Inc.
 - Gegham Ardashi
 - Stepanian Insurance
 - Dr. Hrach Yadegarian
 - First Eagle Insurance
 - Garnik Derohanian of Pizza Man
 - Andranik Hairapetian
 - Dr. Edith Gevorkian
 - Moon Mart Kebab
 - Misak & Dr. Maro Oktanyan
 - Glen West Realty
 - Advance Auto Repair
 - Levon Yulian of Farmers Insurance
 - Honey Bee Flowers
 - Rima Abedi, C.P.A.
 - People's Taxi
 - Homenetmen Sepsan
 - Homenetmen Ararat
 - Arthur Mangassarian of Re/Max
 - Dr. Robert Mokhtarian
 - Varouzh Abramian
 - RB Repair
 - Razmik Haroutunian
 - Vahe Terpanchian
 - Spectrum Bank
 - Daragon Insurance
 - Pioneer Chicken
 - Shahen Harutunian
 - Dr. Scott Adishian
 - Shushi Music School, Republic of Karabakh
 - Hacop Baghdassarian
 - Dr. Ighia Aintablian
 - Mediterranean Enterprises
 - Broadway Family Medical Clinic, Dr. Noubar Janoian
 - Lark Musical Society
 - Airway Body Shop
 - Vahik Markarian of U.S. Blinds
 - Glendale Studios
 - Edward Ohanessian
 - Armen Janian, Attorney at Law
 - Vrej Agajanian
 - Tomik Alexanian
 - Seroje Keshishian of Farmers
 - Joe's Meat Market
 - Jora & Helen Manoocherian
 - Jerry's Sound
 - Diana's Gourmet Catering
 - Dr. Beno Nersessian
 - Armine Adjarian Insurance Services
 - Dennis Wilson, Attorney at Law
 - Master Tech
 - Pak Dairy, Inc.
 - 1st Broadway Financial
 - Jilbert Tahmazian, Attorney at Law
 - Ashot Azarian and his band
 - Khoren and Anjick Moradi of New York Life Insurance
 - Varouj & Rosik Baghrmian
 - Central Avenue Pharmacy
 - Raffi's Place
 - Vachik Stepanian of Fred Sands
 - Shahen & Aida Nazarian
 - Arax Music School
 - Ararat Petrossian
 - Ruggie's Hallmark
 - Dr. Ludvik Artinyan
 - Toyota of Glendale
 - Royal Paging
 - Massis Amadian
 - Zarik Menassian
 - Varoujan & Shoghik Titizian
 - Nelson Honda

Սկսել 100 տարի առաջ, Պոլսէն չորս ժամ հեռու գտնուող Պուրսա քաղաքին մէջ, գետնափոր նկուղի մը մէջ կը ծնէր Յակոբ Օշական, ծայր աստիճան աղքատ, հողագուրկ գիւղացի ընտանիքի մը զաւակը: 4 տարեկանին հայրը կը մեռնէր: Մայրը մետաքսի գործարանի մէջ օրական 12 ժամ աշխատող գործաւոր է ու Յակոբ կը յանձնուի կոյր մեծմօր խնամքին:

17 տարեկանին ուսուցիչ է իր գիւղի, Սէօլէօզի վարժարանը: Օր մը իր մէկ գրութիւնը իր աշակերտները իրմէ գաղտնի Պոլիս կը ղրկեն: Ու երբ պատմուածքը, Առաջին Կիրցունք լոյս կը տեսնէ «Արեւելքի» մէջ գայթակղութիւնն է կը պայթի: Գիւղին աղաներով գայրոյթը սահման չունի: Օշական գործէ կը հանուի:

Ինչ էր Առաջին Կիրցունքին մեղքը: Պարզապէս այն որ կը նկարագրէր կատարեալ անկեղծութեամբ մարդ մը որ իր ամբողջ կեանքը ուզած էր ամուսանանալ բայց չէր համարձակած մթտենալ գիւղի որեւէ աղջկայ ծնողքին որովհետեւ իր մայրը դէմ էր գիւղէն աղջիկ առնելու: «Տղաս, կ'ըսէր մայրը, ես քեզի Պուրսայէն աղջիկ կ'առնեմ, դուն հոգ մի ըներ, ուզածդ աղջիկ թող ըլլայ...» Ու հիմա, հասած է ծերութեան դռներուն, չորցած, անպտուղ, անսէր ու անկին մարդ մը որ հազիւ կրնայ լալ...: Դժբախտութիւնը այն էր որ Օշական իր պատմութիւնը կառուցած էր իրենց գիւղի աղաներէն մէկուն կեանքին շուրջ ու տուած իրականութիւնը իր ամբողջ մերկութեամբ:

շեշտ

Այս չնչին միջադէպը Օշականի գրական դիմագծին մէկ կարեւոր ~~է~~ կը պարունակէ: Առաջին Կիրցունքէն ետք Օշական 40 հատոր գործ պիտի արտադրէ բայց այդ ամբողջ զանգուածէն ՈԶ ՄԵԿ ՏՈՂ կարելի է գտնել որ չգար կեանքի իրականութենէն, ապրուած, շիղերով, ոսկորներով զգացուած եւ զգայարաններով իւրացուած մարդկային ցաւի, մեղքի, վայելքի ու սարսափի ապրումներէն չգար: Եւ այս իրականութիւնը ժամանցի, մանր մոլութիւններու եւ կամ չնչին յանցանքներու, մելոտրամաթիք պահերու կտու մը չէ այլ եղած է միշտ ծանր, ճղբերգական պաստառը կեանքին, հասնելու ոճիրին ու աններելի յանցանքներուն, խառնուած սեռային յագեցուած կամ չյագեցուած ախորժակներուն: Կեանք ըսելով Օշական յիշք, արիւն ու բնագոյն կը հասկնայ, դաժան օրէնքին տակ բնութեան: Եւ վերջապէս, իրար ցանկացող, զիրար հալածող եւ ատելութեամբ կամ սէրով

գիրար բզկտող այդ մարդիկը որ կը լեցնեն իր 40 հատորները, այդ մարդիկը հայ ժողովուրդն են, հայուն ժամանակակից պատմութիւնն է որ կ'արին, հայուն տառապանքն է որ կը ներկայացուի եւ անշուշտ, հայուն հետ անքակտելիօրէն միացած թուրքին կեանքը: Ինքը կ'ըսէ ' ' իմ գրականութիւնս կեանքի հսկայական ժայթքում մըն է , ջրվէժներու ապարդիւն գեղեցկութեամբ ' ':

Ետ գալով կեանքին, Օշականին 17 տարեկանին ու գործէն վնասուելուն, որ կարծէք իր ամբողջ գրական կեանքին ճակատագիրը կնքած էր այդ պահուն որովհետեւ մինչեւ մահուան տարին, մօտ կէս դար ամբողջ, Օշականի թէ անձը եւ թէ ալ գրականութիւնը ենթարկուեցան հալածանքի, անտեսումի, անհասկացողութեան, առնուազն զրպարտութեան: Հալածանքը անշուշտ նախ թուրքէն, ինչ որ բնական է, բայց նաեւ Հայերէն, մանաւանդ անոնցմէ որոնք ամենէն շատ պատճառ ունէին երախտապարտ ըլլալու իրեն -- աշակերտ ու պաշտօնակից, ^{բայց նաեւ} Բրախտախնդիր ու քաղաքական հակառակորդ: Մինչեւ որ իր անձին ու գրականութեան շուրջ ստեղծուեցաւ ^{ժխտական} հէքեաթը խոժոռ, անհանդուրժող, կոշտ ու դաժան մարդուն, հէքեաթը անհասկնալի, խրթին, անժողովրդական գրագէտին: Մինչ իրականութիւնը ճիշդ հակառակն էր: Օշական մինչեւ մահը պարզ, միամիտ ու ծայր աստիճան համեստ գիւղացի մը մնաց որ ամէն տեսակ մարդու հետ կը հաղորդակցէր, Արաբ գիւղացիէն որուն հետ տամա կը խաղար նստած գիւղին հրապարակը մինչեւ Պատրիարք ու Կաթողիկոս որոնք կ'ընդունէր իր սենեակը, գիշերանոցով...:

Սակայն սկսինք սկիզբէն: ' ' Քսան տարեկան չմտած, կ'ըսէ Օշական իր ինքնակենսագրական հսկայ հատորին մէջ «Ես մտքիս մէջ ուրուագիծը ունէի իմ կեանքի ամբողջ գործին»: Տարօրինակ յայտարարութիւն, եթէ նկատի առնենք որ 1902-ին ոչ Զարգերը ինկած էին մեր գլխուն ոչ ալ Ափիւնքը գոյութիւն ունէր տակաւին եւ սակայն Օշական չէ շեղած իր ծրագրէն -- նուաճել վիպակով թէ վէպով, քննադատութեամբ թէ թատերական գործերով, տպաւորապաշտ էջերով իր ժողովուրդին հսկայ տառապանքն ու հեշտանքը, գրականութեան վերածել հայութեան պատմական իմաստութիւնը, արտայայտել հայ ժողովուրդին խորագոյն ապրումները որովհետեւ իրեն համար Հայութեան փորձառութիւնը եզակի ու սիրտ առնող, եղբրական ու նաեւ առաքինի արժանիքներ ունէր որոնք չկային որեւէ այլ ազգի մօտ:

Ամէն պարագայի, 20 տարեկանին, կեանքով լեցուն, վստահ իր տոկուն տաղանդի

մասին, Եւրոպական գրականութեան մեծերուն գործերը կլլած ու հմտացած Օշական
 արդէն այնքան մի հասունցած է որ ~~այսինքն~~ կ'ազնայարհէ համբաւն ու ժողովրդականութեանը,
 աղմուկն ու փոշին: Ոչ մէկ աճապարանք կայ իր մօտ տեղ մը հասնելու, անուն
 շինելու: Դէմ է ամէն ընդունուած օրէնքի կամ սովորութեան, կ'արհամարհէ դրամն ու
 իշխանութիւնը, ^{չոր} հմտութիւնն ու շաւլ զգացականութիւնը: Իր ժամանակը կ'անցընէ
 երկու հիմնական գրադումներով -- ընթերցումը աշխարհի կարեւոր գրութիւններուն
 վէպ ու բանաստեղծութիւն, եւ գրել գրել առանց հրատարակելու, երեւնալու, փայ-
 լելու այլ պարզապէս կատարելագործելու իր ոճը, յղկելու իր ~~թեքնիքը~~ թեքնիքը: --
 •• Ու նուազն 15 տարի աշկերտութիւն պիտի ընէ գրագէտ մը մինչեւ որ հասկնայ թէ
 գրիչին ո՞ր ծայրը կը գործածուի գրելու համար... •• -- այս է իր խրատը նորեկուկ
 գրողներու: Ինքը 14 տարի դրած է, 1900էն մինչեւ 1914:

Օշական կը գրէ նաեւ բանաստեղծութիւն, ինչպէս պէտք է ընէ որեւէ երիտասարդ
 որ որոշած է կեանքը գրականութեան նուիրել: ^{Բացարձակ, կատարեալ նուիրում արուեստի} Աման այն երիտասարդներուն որոնք
 կանուխէն ~~գծծծ~~ դպրեվանք կը մտնեն մի անգամ ընդ միշտ մտադրած ըլլալով իրենց
 կեանքը եկեղեցւոյ ու կրօնի ծառայութեան նուիրել: Այդ է Օշականի որոշումը:
 Բանաստեղծութիւնները չի տպեր, հակառակ որ անոնց որակը զգալիօրէն բարձր է օր-
 ուայ միջինէն: Պարզ է պատճառը -- շատ լաւ գիտէ որ ինք բանաստեղծ չէ ծնած, այլ
 արձակագիր, վիպասան, աւելի ճիշդ ըլլալու համար: Սակայն դեռ շատ կանուխ է վէպ
 գրելու համար որովհետեւ ատիկա փորձառութեան, հասունութեան կը կարօտի եւ ինք
 տակաւին 20 տարու է: Հրապարակին վրայ սակայն մէկ սեռ կայ զոր ամէն գրող պարապ
 ժամերուն կը փորձէ -- պատմուածքը:

Օշականի կեանքի մեծ ծրագրին առաջին շրջանը կը բացուի: Ու մինչեւ 1915
 իր ուժը կու տայ վիպակ, պատմուածք ու հէքեաթ գրելու, իր ամբողջ ներշնչումը
 առնելով գիւղի կեանքէն ու գիւղացիներու տիպարներէն. որոնք ափին պէս լաւ կը
 ճանչնայ: Քսանի չափ կը գրէ սակայն նորէն կը մերժէ հրատարակել, հակառակ որ,
 ինչպէս բանաստեղծութեան պարագային, հիմա ալ հրապարակի լաւագոյն գրողն է, ամեն-
 էն ինքնատիպը, յանդուգնը: Ու գրչին տակ կեանքի կուգան հայ գիւղի գունագեղ,
 զարտուղի, տառապալի ու յաճախ եղբրական մարդիկը որոնց տակաւին ոչ մէկ գրող
 ատիւը ըրած էր գրականութեան մէջ մտցնելու: Ձկնորսներ, մենակեաց հովիւներ,

համբաւ մը ապահոված է: Իրականութեան մէջ, Օշականի համար քննադատութիւնը գրական սեռ չէ բնաւ, գրականութեան չի պատկանիր ու քննադատը մակաբոյծ մըն է ^{լոկ:} ~~է~~ մէկ տեսն, կը գրէ Օշական որեւէ քննադատէ բան մը սորված եմ»: Գիտէ որ ժամավաճառութիւն է սակայն կ'ընէ զայն որպէս հանրային ծառայութիւն, հրապարակը անտաղանդ գրողներէ մաքրելու համար, առանց հաճոյքի կամ օգուտի, որպէս ազգային պարտականութիւն: Իսկ հոն ուր իր դատումները դրական երեւոյթներով կը զբաղին՝ հոն Օշական պատրուակ կը բռնէ հեղինակը՝ ըսելու եւ ստեղծելու բաներ որոնք աւելի կարեւոր են քան քննուած նիւթը: Օշական քննադատը մաս կը կազմէ իր առասպելին:

Բայց լուրջ հարց է, քննադատութիւնը, ժխտական զգացումներով սնանող ժողովուրդի մը համար ինչպիսին են հայերը: Երգիծանքի մօտեցող ու անոր նման նուաստացած ժողովուրդի մը ժխտականութեան գոհացում տուող քննադատութիւնը, ու մեծ քննադատի համբաւը զոր կը շահի լաւագոյն ձեւն է որ կը գտնեն մարդիկ չեզոքացնելու յեղափոխական գրագէտին ազդեցութիւնը: Հեզնանքի ձեւ մը: Իրականութեան մէջ, ոչ ոք իրմէ առաջ քննադատութիւն ըրած էր նոյն հմտութեամբ ու ինքնատպուլթեամբ: Եղած էին քանի մը քննադատներ-- Սրտաշէտ Յարութիւնեան, Սրժակ Զօպանեան, Սրփիար Սրփիարեան Ստեփան Ոսկան, սակայն անոնց գրածները շատ բան չէին փոխած Պոլսահայ գրական ճաշակներէն: Օշականով քննադատութիւնը յանկարծ կը լըջանար ու իր հետ կը լըջանար հայ գրականութիւնը:

1915:

Սպրիլ 24-ի երեկոն անծանօթ մը կ'այցելէ Օշականի տունը Պոլիս ու կը փսփսայ -- այս գիշեր տունդ մի մնար: Օշական, նախապաշարումներու մարդ՝ գլուխը կ'առնէ կը կորսուի մայրաքաղաքի մթին անկիւնները: Ու երեք տարի անընդհատ փախստականի կեանք մը կը վարէ, լուսանկարը ամէն ոստիկանի ձեռքը, նկուղներու, կամուրջներու գոհհներու մէջ ապաստանած: Ութ անգամ կը բռնուի, ութ անգամ կը փախի: Ի վերջոյ ծպտուած որպէս գերման սպայ Պուլկարիա կ'ապաստանի: Թշուառ, անօգնական կեանք մըն է հիմա, անծանօթ միջավայրի մէջ ու շրջապատուած որբերու զանգուածներով որոնք լեզի դառնութեամբ լեցուած են մարդոց ու աշխարհի դէմ: Մյս պայմաններուն մէջ էր որ կը սկսէր իր կեանքի երրորդ շրջանը, Սփիւռքը, Օտարութիւնը:

նոր կեանքի սեմին, անհրաժեշտ էր որ Օշական փակէր հինին հաշիւը: Ու 6 տարուայ մէջ կը հրատարակէ իր վիպակները, հէքեաթները -- Խոնարհները 1915 կը տեսնէ 1920-ին, Խորհուրդներու Մեհեանը 1922-ին ու Երբ պատանի են 1926-ին: Երազային գիւղը իր գունագեղ քոքուռներով, իր կախարդական բայց դաժան կեանքով անցեալին կը պատկանի ու շատ պզտիկ կու գայ իր տաղանդին: Աւելի մեծ պատանուի պէտք ունի, Պալգաթ, Բրուսթ ու մանաւանդ Տոսթոյեվսքի ճանչնալէ ետք: Պուլիսը պէտք է նուաճուի, Թիֆլիսը ու մեծ քաղաքի հոգեբանութիւնը, գիւղի բնակչութենէն աւելի հայութիւնը ամբողջ: Ու կեանքն ալ աստանդական փնտռտուք մըն է մնայուն կայքի մը: 1924-ին Եգիպտոս, 1926-ին Կիպրոս, 1934-ին Երուսաղէմ, միշտ ուսուցիչ հայերէն լեզուի ու գրականութեան: Մինչեւ որ կը գտնէ իր կեանքին բուն արմատը, միակ խորիստը իր գրականութեան -- վէպը:

Ամէն բանէ առաջ ու ամէն բանէ վերջ Օշական վիպասան է: Արեւմտահայոց մէջ մինչեւ 1920ական թուականներու վերջը, ուրեմն մօտ 100 տարի, վէպ ըսելով մարդիկ կը հասկնային հետաքրքրաշարժ, յուզիչ ու կրթիչ պատմութիւն: Հաճելի եւ օգտակար ժամանց: Ու չկար զուտ գրագէտի, վիպասանի յղացք, մարդը որ իր արուեստին ստրուկն է, արհեստաւորն է ու կեանքին իմաստը, արժէքը գրուած բառին մէջ կ'իրականացնէ փոխանակ սեփականութեան, զրամի կամ պարզ ապրելու մէջ: Արեւմտահայերու մէջ բանաստեղծութիւնը եղած էր տիրական սեռը, մինչ Արեւելահայերու մօտ արձակն էր: Այնպէս որ հակառակ որ 1845էն մինչեւ 1928 Արեւմտահայերը 95 վիպասան ունեցեր էին ու մօտ 150 վէպ հրատարակուած էր, տանելին ու անտանելին միասին ^{հայ} Վէպը երբեք ժողովրդականութիւն չէր ունեցած: Ստոր փոխարէն սակայն օտար վէպերու համաճարակ մը բռնած էր մեզ ու ազգային վէպի ծագումը արգիլող պատճառներէն մէկ կը հանդիսանար: Հետեւանքը այն եղաւ որ 1845էն մինչեւ 1928 Արեւմտահայերը Եւրոպական երկրորդ ^{Մնգլերէն, Ֆրանսերէն Գերմաներէն} երրորդ կարգի մօտ 350 անուն Ագիթթ թարգմանած էին ու ողողած հրապարակը...: Այս հեղեղին դէմ որպէս զուտ ազգային գրականութիւն մենք ունէինք 3 վէպ (եթէ զանց առնենք Մատթէոս Մամուրեանի ու Ծերենցի պատմական վէպերը որոնք քաղաքական նպատակներու համար գրուած էին) -- Տիգրան Կամսարականի Վարժապետին Աղջիկը, Երուստանի Ամիրային Աղջիկը ու Զապէլ Եսայեանի Սիլի հտարի Պարտէզները:

Այսպէս, Օշականէն առաջ չկար ոչ վէպի ոգ ալ ազգային գրականութեան աւանդ

դուրսիւն մը: 1928-ին, Մեծ Զարդերը եկած զացած էին, համատարած էր մարդկային
 ողբերգութիւնը ու հաւանաբար միայն հայ ըլլալու զգացումն էր որ Ազօրացած էր քան
 առաջ, սակայն ստոր հետ միասին մահն ու բարոյալքումը քանդած էին մշակութային
 ամէն կառոյց: Կենաց մահու պայքարին մէջ որ ազգովին կը մղէինք՝ որով հոգը արուեստ-
 տը, գրականութիւնը ու վէպը...:

Պատասխանը պարզ է -- միայն գրագէտին հոգն է: Ու ահա քոյրքայուած ազգի մը
 ու գրեթէ անգոյ անանդութեան մը մէջէն՝ Օշական կը կանգնեցնէ իր վէպը: Գրեթէ ոչինչ-
 չէն՝ ոտքի կը հանէ ոչ միայն բարձր մշակոյթներու շափանիշներով վէպ՝ այլ եւ հայ
 վէպ ու ազգային գրականութիւն, հայ ազգային վէպը: "Օշական չի յաւակնիր, կ'ըսէ
 ան իր ինքնակենսագրութեան մէջ," որ մեր վէպին տուած է վերջին կերպարանք: Բայց կը
 յաւակնի որ մեր վէպը իրմով շրջան կը փոխէ, այսինքն՝ կը փորձէ նոր, յանդուգն ճար-
 տարապետութիւն մը (էջ 189) Ուժով, ամուր վէպն է, կիրքերու հանդէս մը... յաւելում
 մը եթէ ոչ աշխարհի գրականութեան՝ գէթ Հայ գրականութեան վրայ" (էջ 218)

1928ին Օշական 45 տարեկան է ու կը գտնուի իր ստեղծագործական կարողութեանց
 գագաթնակէտին: Ու հակառակ ծանր դժուարութիւններուն -- իր սերունդն ու ծանօթները
 թէքէեանէն, Եսայեանէն ու Զարեանէն զատ բոլորն ալ ջարդերուն զոհ գացած են, երի-
 տասարդ սերունդը, Փարիզ ու Միջին Արեւելք մեծ մասով կ'ուրանայ զինքը, ժողովուրդը
 գլուխ չունի լուրջ գրականութիւն կարգալու, գիրքերը չեն ծախուիր, հազիւ հազօրաֆ
 պահիկը կը շահի -- ան հինգ տարուայ ընթացքին 10 հատոր ծանր, բարդ ու երկար
 վէպեր կը գրէ ու կը հրատարակէ Հայրենիքի եւ Յուսաբերի մէջ: 1928ին՝ ՄԱԿ ՊՏՈՒԿԸ,
 1930 էն 1934՝ ՄՆՈՑՈՐՊԱՑ-ը երկու հատոր հինգ գիրք, 1933-ին՝ ՀԱՃԻ ՄՈՒՐԱՏ, ՀԱՃԻ
ԱՊՏՈՒԼԼՈՂ եւ ՄԻԻԼԵՅՄԱՆ ԷՖԷՆՏԻ, ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԳԵՒԵԱՆ եւ ՄԱԹԻԿ ՄԵԼԻՔԻԱՆԵԱՆՑ (այս
 երկու վերջինները՝ անտիպ) Իրական հեղեղ մըն է...:

Կարելի չէ այս վէպերը մէկ մէկ քննել: Իւրաքանչիւրը իր իւրայատուկ դիմագիծը
 եւ աշխարհը ունի: Սակայն բոլորն ալ ստեղծագործական մէկ կաղապարէ թափուած են:
 Օշականի արուեստը կը մտնէ մարդոց հոգեբանութեան խորքերը ու կը բռնէ կիրքը, ապրեք
 լու կատաղութիւնը եւ արեան, սեռականութեան, ժառանգականութեան, սիրոյ ու վրէժի,
 ճակատագրի ու մոլուցքի հսկայ ցանցը որուն մէջ ինկած անոնք կը տառապին, կը սիրեն
 ու իրենց մահուան կը դիմեն: Ուժեղ, տոկուն, ինքնատիպ ոճով: Ամբողջ հայ ժողովուր-

դին կեանքն է որ կը նուաճուի այս վէպերով, 1890էն 1915ի հայ գաւառը իր ասպատակ-
 ներով, ողբերգական հարսերով ու հերոսային մաքսանենգներով, իր իմաստուն ու դաժան
 պառաւներով, հայ գիւղացիութիւնը իր հազարմեայ ահաւական նախապաշարումներով,
 քաղաքները իրենց թուրք փաշաներով, մոլլաներով ու կինեթով, թրքութիւնը իր ահաւոր
 վայրագութեամբ ու մոլեռանդութեամբ, հայ յեղափոխութիւնը իր հերոսներով ու կովկասցի
 գործիչներով: Մնացորդացի երրորդ ու վերջին հատորը պիտի կոչուէր "Դժոխք" ու կը
 հասկնաք թէ ինչ պիտի ըլլար անոր նիւթը: 15 տարի Օշական ձգձգեց այդ երրորդ հատորի
 գրութիւնը, գայն իր ուժերէն վեր նկատելով: Ի վերջոյ 1948-ին, ամէն բան աչքը առած
 գնաց Հալէպ ուրկէ Տէր Զօր պիտի անցնէր շարդերուն վայրը իր աչքերովը տեսնելու:
 Սակայն անձկութիւնը այնքան ուժգին էր որ մեկնումին նախորդ գիշերը սրտի կաթուած
 մը տապալեց զինքը:

Սակայն չմեռած Օշականի ծրագիրը մէկ վերջին արար ունէր: Քսան տարեկանին
 ան որոշեր էր որ Հայ Գրականութեան պատմութիւնը պիտի գրէր, 10 հատորով: Ու 50
 տարեկանին լծուեցաւ այդ հսկայական գործին: Այսօր, շնորհիւ Երուսաղէմի Սրբ. Յա-
 կոփայ վանքին, Համագգային Մշակութային Միութեան ու Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան
 Օշականի ՀԱՄԱՊԱՏԿԵՐ ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ գործը, 10 հատոր, 3500 մեծագիր
 էջերով, մէկ միլիոն բառէ աւելի կը յաւերժացնէ թէ հայ գրականութիւնը եւ թէ ալ հե-
 ղինակին անունը: Մեր գիտցած պատմութիւնը չէ ասիկա, այնպէս ինչպէս կը գրուի Մի-
 թարեաններու կամ Խորհրդահայ պատմաբաններու կողմէ: Օշական բանասէր չէ բառին նեղ
 իմաստով: Ինք գրողները, իրենց գործերը, պատմական շրջանները, գրական հոսանքներն
 ու մտայնութիւնները կ'ըմբռնէ ու կը ներկայացնէ որպէս վիպասան: Ու ամբողջ 150
 տարին, 1800էն 1950 կեանքի կու գայ ու կը վերստեղծուին մարդիկ, հոգեբանութիւններ
 ու բարձրութիւնը պատմութիւնը կը վերածուի գրականութեան:

Ահա Օշականը, հիմնականին մէջ: Դեռ կարելի է խօսիլ անոր մասին որպէս ուսուցիչ
 որ սերունդներ պատրաստեց, որպէս թատերագիր իր 15 թատերախաղերով, որպէս էսսայիսթ
 իր երկու հատոր տպաւորապաշտ գրութիւններով, Օշականը որպէս Մարդ, եւ վերջապէս,
 Օշականը որպէս հայր...: Սակայն տեղը ու ժամանակը չէ:

Ուր է կապը Օշականի ու Հայ Մշակոյթի ժառանգութեան միջեւ:
 Կը խորհիմ թէ տօնել Օշականի ծննդեան 100ամեակը կը նշանակէ տօնել նոյն ատեն

մեր մշակույթի գեղեցկագույն առաքինութիւնները: Որովհետեւ մշակույթը գոր անցեալէն ժառանգած ենք, լեզու եւ արուեստ, կրօն, պատմական յուշարձաններ ու հայրենիք ըլլալէ առաջ՝ կը բիւրեղանայ "Հայ Մարդուն" բարոյական ու հոգեկան արժանիքներուն մէջ: "Մեր մշակույթի գերագույն յաղթանակը" կ'ըսէ Օշական, "մեր ժողովուրդին դիմանալն է: Բայց ոչ թէ դիմանալ գնչուի պէս մուրալով կամ բիրտ ուժով, հայհոյելով եւ ատելով: Այլ՝ ոգիի ուժով ու վեհանձնութեամբ, չարիքին դէմ բարիքով, հոգեկան արժանիքներով գորս Արիւնքը աւաղ, կորսնցուցած է, ինչպէս կ'ողբայ Օշական: Մեր ամբողջ մշակույթը ատոր կը ձգտի, հայ մարդուն տիպարը -- չարքաշ, ստեղծող, աշխատող, տաքսիրտ ու հայրենասէք, ուրիշին ցաւին հասնող, բարի ու ներող, քաջսիրտ ու յանդուգն, զգաստ ու հաւատաւոր: Այս տիպարն է որ Օշականի Համապատկերին ու հէքեաթներուն, Մնացորդացին ու Հաճի Մուրատին մէջ, հազար թերութիւններու մէջէն լուսարձակի տակ կ'իյնայ: Ու այս տիպարը ինքը, Օշականն է:

Իսկ զուտ արուեստի գետնի վրայ, Օշականը կը կայնի հինին ու նորին փոխանցման գետնին վրայ: Հազարաւոր տարիներու ժառանգը կ'առնէ ու մեզի կու տայ աւելի շքեղացած: Իր վիպակները, իր քննադատութիւնը, մանաւանդ իր վէպերը ամբողջութեամբ կ'իւրացընեն անցեալի գրական աւանդը, կը խորացնեն, կ'արդիականացնեն, կը բարձրացնեն յաճախ համաշխարհային մակարդակներու ու կը փոխանցեն մեզի: Իրմով կը բացուի մեր նոր վէպը, քննադատութիւնը: Շահան Շահնուր, Շաւարշ Նարդունի, Նիկողոս Սարաճեան, Վահէ Վահեան, Մուշեղ Իշխան, Անդրանիկ Մառուկեան, Եղիվարդ Օշականին գործին մէջէն է որ կը ժառանգեն մեր մշակույթը: Ինքն է նաեւ մեր առաջին զուտ, ամբողջական գրագէտը, մանաւանդ հայ գրագէտը: Ըմբոստ, անկախ իր ՔՅՑՔԱ կեանքին հանդէպ անսահման սէրը, աշխատանքի կիրքը, ազգին պաշտամունքը, ողբերգականութիւնն ու իմաստութիւնը այս ամբողջը՝ ուղիղ անցեալէն կու գայ, իրմով պահ մը կը բիւրեղանայ, օրինակի կը վերածուի ու գէպի ապագայ ճամբան ցոյց կու տայ: Ամէն մարդ Ասգատ է այդ ճամբուն հետեւելու կամ ոչ: Բայց այն անձը որ կ'ուզէ գիտնալ իր մշակույթին ու հայ ժողովուրդին վերապրելու գաղտնիքը՝ պիտի դառնայ Օշականի գործին, կեանքին ու հոն գտնէ այդ գաղտնիքը: Եւ այդ արժանիքին համար է որ այսօր կը տօնենք իր ծննդեան 100ամեակը:

Վահէ Օշական
Հոկտ. 1, 1989 Ռէտնոր

Julius Ozulka

—

3/11/8.

Answer to your advertisement.

My dear Sir,
I have the pleasure to acknowledge the receipt of your letter of the 11th inst. in relation to the matter mentioned therein.

I have the pleasure to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration. I am, Sir, very respectfully,
Yours truly,
[Signature]

I have the pleasure to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration. I am, Sir, very respectfully,
Yours truly,
[Signature]

we must have of us 1-2000 for the first time
1870 44-45 and we must have 1000
1871 45-46 and we must have 1000
1872 46-47 and we must have 1000
1873 47-48 and we must have 1000
1874 48-49 and we must have 1000
1875 49-50 and we must have 1000
1876 50-51 and we must have 1000
1877 51-52 and we must have 1000
1878 52-53 and we must have 1000
1879 53-54 and we must have 1000
1880 54-55 and we must have 1000

we must have of us 1-2000 for the first time
1870 44-45 and we must have 1000
1871 45-46 and we must have 1000
1872 46-47 and we must have 1000
1873 47-48 and we must have 1000
1874 48-49 and we must have 1000
1875 49-50 and we must have 1000
1876 50-51 and we must have 1000
1877 51-52 and we must have 1000
1878 52-53 and we must have 1000
1879 53-54 and we must have 1000
1880 54-55 and we must have 1000

110 102

500

1.1.

— 258

1400 = 1000 400

Wholesale. Wholesale = 728 225

— 2500

• 3000

4207

Servo